

MİLLÎ GENÇLİK AYLIK DERGİ

Millî Türk Talebe Birliğinin
aylık neşir organıdır

●
Dönem / 4
Sayı / 13
Haziran / 1976
●

Sahibi: MTTB adına Genel
Başkan: Rüşti Ecevit, Yazı İş-
leri Müdürü: Hasan Fehmi
Ulus, İdari İşler: Fevzi Bay-
raktar, Teknik Sekreter ve Mu-
sahhah: Hasan Güneş, Abone:
Hüseyin Tuncer. Yıllık: 50.—
Altı aylık: 30.— TL. dir. Pos-
ta Çeki No: 20092150, Yazılar-
dan yazarları sorumludur. Gön-
derilen yazılar yayınlansın ve-
ya yayınlanmasın geri yollan-
maz. İlanlar tarifeye tabidir.
Yazı ve şiirler kaynak göste-
rilmenden iktibas edilemez. Der-
gi her ayın ilk haftasında çıkar.
Dizgi - Baskı: Fatih Gençlik
Vakfı Matbaa İşletmesi.

Başyazı: VAHİY MEDENİYETİNE DOGRU/
Millî Gençlik / 3

Fetih Konuşması / Rüşti Ecevit / 6

Hitâbe / Necip Fazıl Kısakürek / 8

Eski Lider Şehr-i İstanbul ve İslâm Konferansı /
Ahmet Kurucuoğlu / 9

Vakte Az Bir Zaman Kala / Gidişin / Şiir / Ha-
san Fehmi Ulus / 13-14

Çizgi / Fâtih / 15

Fetihler, Fâtihler ve Tecelliler / Mustafa Özda-
mar / 16

Fetih / Şiir / Faruk Oray / 20

Ekrem Hakkı Ayverdi ile Bir Knuşma /
Millî Gençlik / 21

Gazel / Muhammed Es'ad / Abdullah Ümmet / 40
Batı Emperyalizmi ve İktisadî Kalkınmamız Üzerine
bir tahlil / Ali Sayı / 39

Bir Hastane Günü / Hikaye / Necati Tuncer / 41

Astane-i Saadette Gezintiler / Kitap Kritiği/
Veli Aras / 45

Haberler / 48

İlanlar / 54

KISA BİR NOT :

Dergimizin bu sayısı bir aylık gecikmeyle çıkıyor. Buna bazı zarurler yolaçmıştır, özrümüzün kabulünü dileriz. Bu sebeple elinizdeki sayı Mayıs sayısı değil de Haziran sayısı dedik; böylesi daha uygun düşüyor için.

MİLLÎ GENÇLİK bundan böyle hem muhtevâ hem de biçim yönünde daha tatminkâr olacak ve her ay düzenli bir şekilde çıkmaya devam edecek. Öyle inanıyoruz ki, bundan sonra eski gecikmeler de tekerrür etmeyecektir. Allah'ın izniyle çıkışımız muntazaman yürüyecek; kardeşlerimizin bundan emin olmasını istiyoruz.

Çok mühim bir husus ta şu: Dergimize birinci sayıdan itibaren abone olanların abonelik süreleri 12. sayı ile birlikte dolmuş bulunuyor. Bu durumda olan kardeşlerimizin abonelerini yenilemeleri hususu çok mühim bir mesele olarak karşımıza çıkıyor.

Yüreğinde cihad aşkı ve sorumluluğu taşıyan gönüldaşlarımızın abonelerini yenilemelerini ve Millî Gençlik kervanının daha güçlü adımlarla yol almasına imkân nisbetinde yardımcı olmalarını arz ve istirham ederiz.

MİLLÎ GENÇLİK

Bundan bir süre önce Erzurum'da talebe hâdiseleri sırasında mecmuamız aleyhinde bazı ajanlar tarafından hakikata yüzdeyüz zıt bir bildiri yayınlanmıştır. Gerekli açıklama ve cevabı önümüzdeki sayıda bulacaksınız.

VAHİY MEDENİYETİNE DOĞRU

İdeoloji tartışmalarının bu kadar yoğunluk kazandığı başka bir çağ olmasa gerek. Gelişen yeni teknoloji yirminci yüzyıl insanına anarşi ve buhrandan başka bir şey vermedi. Bir here ü merç'dir gidiyor. Yeryüzü sürekli sallanan bir gezegen oldu. Doğu olsun batı olsun, dünyanın hiç bir yerinde istikrarlı, yerine oturmuş bir toplum hayatı yok, her ülke kendine özgü şartlar içinde bir takım çalkantılar geçirmekte.

Buna sadece bunalım deyip geçemeyiz. Bunalım da aşan pek çok ciddi sebepler vardır, o sebeplere inmedikçe ne bu deprasyonları ne de çağın öteki problemlerini kavramış olabiliriz.

Yakın zamanlara kadar mesele anlaşılamadı, hep madde üzerinde kafa yoruldu. Bilginler, düşünce adamları teferruatla uğraştı, köke, esasa inen ve ana faktörler üzerinde derinleşen pek olmadı. Onun içindir ki son yüzyıllarda batının giriştiği rönesans hareketi, özü maddeye dayandığı için çoklarıncı kurtarıcı bir tırmanma olarak karşılandı. Tabii sonuç hiçte umulduğu gibi çıkmadı. Rönesans, tarihi gelişimi içinde başarısız bir imtihan verdi ve en sonunda kendi hesabına bir intiharla karşı karşıya geldi.

Yanılgının baş sorumlusu Batı. İnsanlığı hedefinden şaşırta ve maddenin zehirli ağına düşüren doğrudan doğruya odur. Tarihi bir şeytan rolü oynadı adetâ Batı. Yeryüzüne sürdüğü rönesans metâni sonunda islâma karşı ezici bir güç olarak kullanmağa kalkıştı, bunun bir cezası şeklinde de ilkin kendi kendini zehirledi. İlham aldığı bir kaynağı kurutmaya yeltenmenin, bir zamanlar önünde diz çöküp ders aldığı hocasını öldürmeğe cür'etlenmenin cezası ağır olsa gerektir.

Bu gün teknolojidenden en çok rahatsız olan Batı'nın bizzat kendisidir. Asya, Afrika sonuncu sırayı alır bu konuda. Bunu anlamak güç değildir. Değişen dünya şartlarına, umumî manzaraya bir göz atmak bu çıplak hakikati ortaya kor.

Burada şunu da ilâve edelim; biz asla maddî ilerlemenin, teknolojik gelişmelerin karşısında değiliz. Temelinde mutlak hakikat yatmayan bir maddî refahın olamayacağını savunuyoruz. Batı medeniyetine olan sevgisizliğimiz bu yüzdendir. Her şeyin mukaddes vahiy ışığı altında değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Tenkid ve tasviblerimiz bu değişmez esasa göredir.

Materyalizm tedavisi zor bir hastalıktır. Eğer bir toplum bu hastalığa tutulmuşsa - ki biz buna materyalizm sar'ası da diyoruz. - yapılacak iş, hemen, hiç vakit kaybetmeden köklü tedbirlere sarılmaktır. Hakikaten, mâneviyatın eşsiz dayanma gücüne karşı çıkarmaktır bu inkâr salgınına karşı. Böyle yapılmaz da eğer tâviz üstüne tâviz verilirse, ya da bazı belâli çözümler üzerinde oyalanma yönüne girilirse neticede çöküş ortalık büsbütün karışır. Tıpkı bu gün olduğu gibi.

İnsanlık belki en bahtsız dönemini yaşıyor bu çağda. Tufanın her şidini tattı, azâbın her türlüüne uğradı. Bunu söylerken yalnızca bu cihan harbini kasetmiyorum. Şüphesiz bu nokta da çok önemli. Fakat asıl mühimi, katlanılması ölümden de güç olan zarar, ruh ve mânâda olanıdır.

Ruhu ve mânâsı talan edildi insanın, tüm insanlığın. İnsan alelade bir eşya gibi ele alındı, öyle değerlendirildi. Yeni medeniyet, Batı medeniyeti insanın kıymetini sifıra indirdi. Bu medeniyet mutluluk getirmek için değil, korkunç bir sam yeli gibi esti ülkelerin üstünden. Yerleştiği her yerde yığınla dert ve çıkmaz bıraktı.

Batı hiç bir zaman samimi değildir; olmadı, olamaz. Eğer samimlik iddiasında bulunuyorsa, şu veya bu sebeple öyle görünüyorsa, bunda maraka kendi çıkarları vardır, sırf kendi ego'sunun tatminine yarayan bir takım hesapları olduğundandır.

Çünkü Batı yeryüzünde artık emperyalizmin bir simgesi olarak durmakta. Zulme, sömürüye doymayan karakteri icabı durmadan yeni hile ve oyunlar peşinde koşuyor. Ülkeleri iç ve dış çekişmelere düşürmek onun en önde gelen vasıflarından biridir.

Fakat bugün bir uyanışın, kendine geliş hareketinin olduğu da muhakkak. Bu fırsat iyi değerlendirilebilirse çok şeyler olabilir, en azından dînyanın rengi, ünümü gidişi değişebilir. İşte bu nokta üzerinde ciddiyetle özenle durmak gerek. Ucuz nâiliyetlere kanmamak, kısa ömürlü çözümlere yanaşmamak, kelimenin tam mânâsı ile şuurlu olmak ve derinliklere nüfuz edebilmek. Mesele budur.

Çünkü, bu çok ciddi dönemeçte çağın madde medeniyeti, Batı uygarlığı bazı yaldızlı vaadlerle gözümüzü boyamak isteyecektir. Kendi zalim sultanının devam etmesini arzuladığından, kinle öfkeyle bu uyanış ve kendine geliş atılımlarının önüne geçmeğe çalışacak, yolunu tıkamak isteyecek. Bunun belirtilerini açık açık görmekteyiz. Ortalık, bâtılların atıldığı bir arena oldu. Her türden sapıklık, bozuk ve çarpık zihniyet aidi yürüdü. İnsanlık vahye, vahyin iki cihan saadetinin garantisi olan ulu medeniyetine dönmesin diye boyuna bâtil üretiliyor. Küfür militanlarıysa bu bâtılların yayılması için her türlü imkânla donanmış olarak gece gündüz demeden çalışmakta.

İşte onun için kendine gelmekte olan, yani gerçek mânâda müslümanlaşmak üzere bulunan, bu uğurda çırpınan didinen ülke ve toplumların son derece temkinli ve tedbirli olması şarttır. Bu şarta uyulmadığı takdirde bâtılın birinden kaçarken bir ötekisinin kucasına düşmek gibi çok kötü bir âkibetle karşılaşmak kaçınılmaz olur.

Bu bakış açısından ülkemizin ve diğer islâm ülkelerinin bu günkü durumlarını incelemek ve sebep ve neticeler üzerinde durarak bir takım ciddi kararlara vermek gerek.

Evet, yoğun bir ideoloji tartışması dönemi. Günlük politika dedi-kodularından en ciddi felsefe münakaşalarına kadar her türden tartışma. Her grubun veya ekolün meselelere yaklaşım tarzı muhtelif. Böyle olunca araya bazı kasıtlı fitnelerin girmesiyle de kendiliğinden bir keşmekeşlik doğuyor. Asgarî müştereklerde birleşme diye bir şeyin, sun'î ve zorlama bir birleşmenin olamayacağı —aslında olamayacağı— herkes tarafından anlaşıldı.

Şimdi gelelim asıl demek istediklerimize : bütün çekişmelerin temelinde medeniyet problemi yatıyor. Baş mesele, ana dâvâ bu. Diğerleri tâli meselelerdir, teferruattır. Ve hep medeniyet noktasına bağlı irili ufaklı teferruat dizisi.

Mevzuun yurdumuz açısından izahı daha bir enteresandır. Bitmez tükenmez kavgalar, ülke çapında kol gezen fitne ve anarşi körükleyicileri. Fertler arasındaki güvensizlik ve kopukluk, millet bütünlüğünü hiç saymalar, vesaire. Derdi, müşkülü çok olan bir ülke durumuna düştüğümüz gören gözlere ayândır.

Sözü fazla uzatmadan söyleyelim ki, Batı medeniyetine adapte olduğumuz günden veya devirden bu yana yüzümüz gülmedi, milli sağlığımızı yitirdik. Azdıkça azan bir yara oldu müşküllerimiz. Yerli kaynaklara el konulduğu ve Osmanlının güneş gibi ışıklı dünyasına giden yol tıkanıdığı için çıkmazlar gittikçe büyüdü. Sonunda sıkıntının nereden geldiğini de unuttuk. Ve hep yanlış istikametlere sarıldık.

İnsanlık anlayabilse, biz anlayabilsek bugünkü sıkıntıların hiç biri olmayacak, dünyamıza huzur ve sükûn gelecek. Yüzler Hak Kelâma dönmüş olsa, vahyin kutlu ülkesine girebilsek. Herşey işte bu ezeli şarta bağlı.

Millî Gençlik

EVİLÂD-I FATİHAN

Ey müstesna bir günün azamet ve ehemmiyetini idrak eden İstanbullu- lar, yıkılan surların yanında daha kanlarının lekeleri kaybolmayan şehid- lerin torunları ve ey «Evlâd-ı Fatihan» 523. sene-i devriyesinde bulundu- ğumuz, «Feth-i Mübin» bize bütün realitesiyle kendisini takdim etmiş vazii- yettedir. Mes'uliyetlerimizin başında bu güne sahip çıkmayan sahte tarihi ve onun şartlarını sigaya çekmek ve onların ölülerinden bile hesap sormak vazifesi gelmektedir. Bizans ve haç ruhunu başımıza taç eden, fabrikas- yon imali ve batı patent'i tezgâhtarları iyi keşfetmeniz icab etmektedir. Bunları besleyen damarlardan yurdumuza akıtılan kültür politikasını ve ta- rih anlayışını suratlarına çarpmanın zamanı çoktan geçmiş durumdadır. Bir alabora olmuşluğun içinde yaşadığımızın farkında mıyız?

Kulaklarınızı iyi açın! Şimdi ideal tarihin, gerçek ruhun ve susturu- lan realitenin konuştuğunu duyacaksınız.

Gökte top sesleri nereden geliyor?

Mutlaka her biri bir başka zaferden geliyor :

Kosava'dan, Niğbolu'dan, Varna'dan, İstanbul'dan...

Anıyor her biri bir vak'ayı heybetle bu an.

Belgrad'dan mı? Budin, Eğri ve Uyvar'dan mı?

Son hudutlarda yücelmiş sıra - dağlardan mı?

Deniz ufkunda bu top sesleri nereden geliyor?

Adalardan mı? Tunus'dan mı, Cezayir'den mi?

Hür ufuklarda donanmış iki yüz pâre gemi

Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor;

O mübarek gemiler hangi seferden geliyor?

Fatih'in ve Feth'in ruhundan hayatını besleyen, bu gerçek tarihi, böyle bir hatırlama ve merasim günlerinde değil, günümüzün 24 saatinin, her ânında, velleli dalgalar halinde; yurdun dört köşesine yaymadığımız müddetçe vazifemizi ifa etmiş sayılamayız.

«On yılda onbeş milyon genç yarattık!» diye nesillerin beyinlerini morfinleyenler, şimdi hesap verin bakalım? Nerede bu topraklar? Ve nerede bu ecdâd? Bu topraklar üzerine bugün kaç devlet kuruldu. İstanbul'dan evvel fethettiğimiz bugünkü Yunanistan'la yapmış olduğu müzakerelerin kaçını kazanabildin? Tâvîzsiz ânın var mı? Neyin, hangi hakikatin uğruna törenler yapıp bu uğurda insanlar harcıyorsun!

Sizin mukavva gerçekleriniz hakikatin ikliminde elbette, hayatiyetlerini muhafaza edemeyeceklerdi. Blöflerinizi propagandaalrınızı ve bütün beyin yıkama faaliyetlerinizi icra ederken, acaba «El hakku ya'lû ve lâ ya'lû aleyhü'l bâtûlû» ezeli ve ebedî fermanını hiç duymadınız mı?

Ey Evlâd-ı Fatihan» bu sahtelerin, remillerinin ve hesaplarının yağlı kendiri, kendi boğazlarına geçmiş vaziyettedir haberiniz olsun.

«Tarih, insanların hafızasıdır.» Bu hafıza ile oynamaya kimsenin hakkı yoktur! Fatih'le aramıza giren günahkâr eller artık koparılmaya başlanmıştır. Hiç kimseyi putlaştırmadığımızı göre, yalanların kof putları devriyor! Hafızasını satan, ittihat ve ittihatçı ruhu ve onun tabii ve azgın bir devamı olan bürokrasinin Bizans'a verdiği tavizlere, insan nasıl tahammül edebilir? Bürokrasinin Bizans'ı ettiği himayelere ve bunlardan tevellüd edegelen korkularına rağmen «Evlâd-ı Fatihan» bundan tam 523 sene evvel olduğu gibi Ayasofya'yı açmıştır. Bürokrasinin ve bütün dünyanın haberi olsun! Ve bütün müslümanlara mübarek olsun!

ÜSTAD NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN FETİH MİTINGİ HİTÂBESİ

Mukaddesatçı gençlik, kökçü gençlik, yıllardır üzerine su yerine kezzap dökülen Türk ruh kökünün, nihayet kendilerinde ve 15. islâm asrı eşîğîn-de filiz verdiği yeni gerçek ve büyük gençlik! Sana selâm...

Söyliyeceklerim yalnız birkaç cümle :

Gazeteci doğru not alsın, teyip fono montaj yapmadan tane tane kayd etsin... Polis kelime kelime zaptetsin ve dinleyen mânâları derinliğine kol-lasın!

Her sene, ölü ölü ve cırtlak cırtlak fetih mitingleri tertipleniyor (şa-şardınız). Bugünkü o değildir!

Bugün Fatih Sultan Mehmedin sandukasından doğrulup, yeni ve büyük mukaddesatçı gençliğe yeni ve büyük feth'e başlama işareti verdiği gündür.

Fatih 523 yıl önce İstanbul'u feth etmekle, batı dünyasının yeni çağına tarih düşürdü. Asır milâdî 15. bugün de sen, kendi yeni çağına, İslâm rō-nesansını islâm doğuşuna 4 yıl öncesinden tarih düşürüyorsun! asır, is-lâmi 15.

Fatih dünya çapında yeni çağ açan bir aksiyonun sahibi... Sen se. dâ-vâyı onun bıraktığı yerden ele almak üzere, geriye doğru birbuçuk ve daha geriye doğru üç asırlık bir felâketin yoldan sapma felâketinin önleyicisi olmaya ve böyle bir hamlenin yeni çağını açmaya memursun! Bu memu-riyet, hiç bir şan ve şeref, topuğuna ulaşamayacağı Fatih'e lâıyk olma-nın biricik şartıdır. Yolda evvelâ Türkiyeyi mânâda ve maddede feth et-mek sonra islâm âlemini ruhta ve harekette kuşatmak daha sonra batının karşısına dikilip ona özünün hayat ve nizamın anahtarlarını göstermek...

Ayasofya'nın tepesindeki put'u hilâl ile değiştirirken işte bu mânâyı heykelleştiren Fatih, şimdi o mânâyı put dünyasına satan put kölelerini. Ayasofya meydanında ipe çekmek diye bir vazife ihtar ediyor sana.

Bir demir kapı kırılmış, taştan bir kubbenin maddî yolu açılmış ne çıkar? Bugün, maddesiyle de hizmete girmek şartıyla mânâ Ayasofyası ar-tık açılmıştır. Özlenen beklenen gençlik nur heykeli şeklinde billûrlaşmış ve balyozunu küfür heykelinin başına indireceği günün arifesinde varlığını gösterme çığrına girmiştir... Bugün işte o çığrın resmen açıldığı gündür. Ayasofya'nın açılması da bu demektir. Gerisi taş toprak.

Artık sözün sınır noktasındayız. Sözü bırakalım ve iş fikri üzerinde duralım.

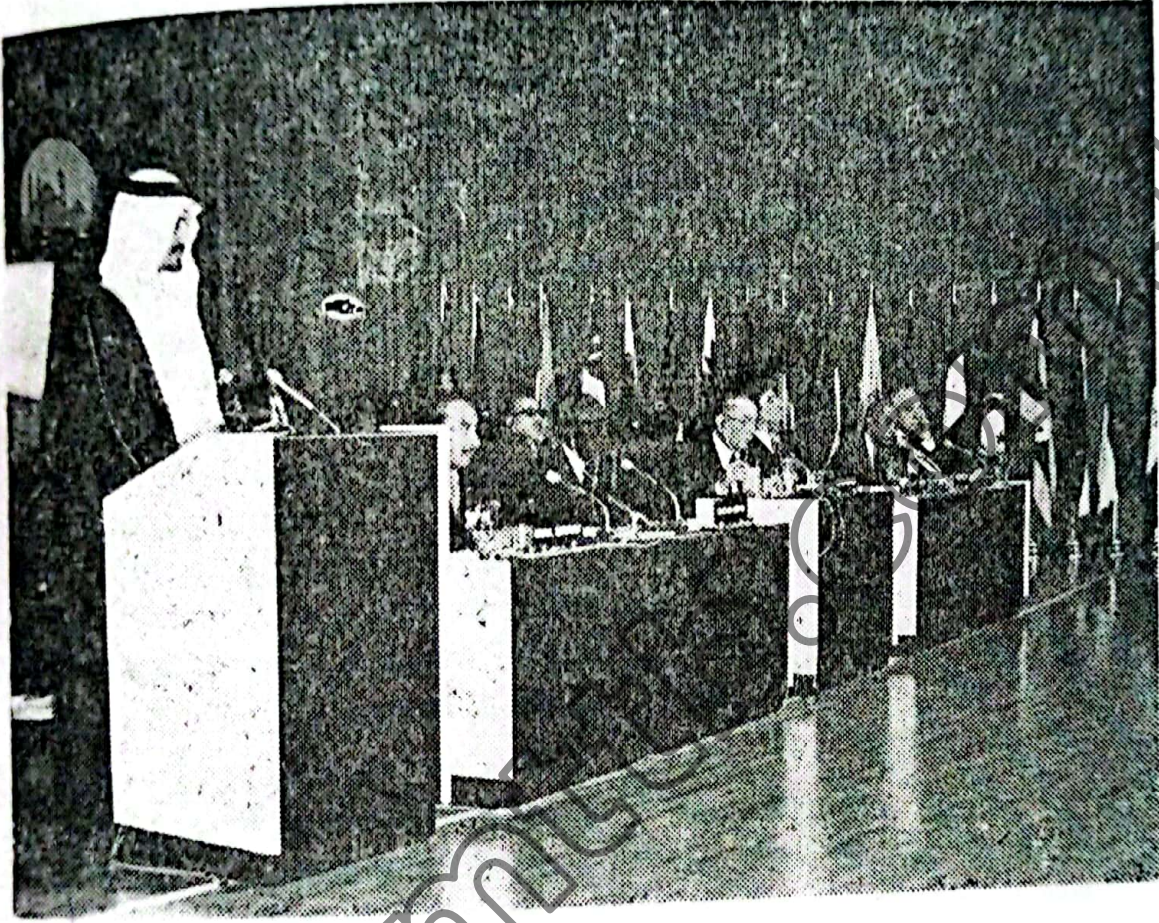
Hepinizi ciğerlerinizin en derin soluk kuvvetiyle tekbir getirmeye davet ediyorum.

Allahüekber!

Pek kısa zamanda yeniden buluşmak üzere Allahısmarladık.

SEKİZ

Millet mefhumu aslında bir vakiadır. Bu vakiada; asalet, ırk, dil, renk gibi unsurlar ve âmiller bağlayıcı veya hareket ettirici birer rol oynayamazlar. Yani milletler, bu âmillere dayanarak ne üstün olduklarını ne de aksini iddia edebilirler. Kur'an-ı Kerim : «Ey iman edenler! Bir kavim, diğer bir kavimle alay etmesin; olur ki, alay edilenler kendilerinden daha hayırlı bulunurlar.». «Ey insanlar! Sizi, bir erkekle bir dişiden yarattık. Hem de sizi soylara ve kabilelere ayırdık ki, birbirinizi tanıyasınız. Biliniz ki, Allah katında en iyiniz, takvası en ziyade olanınızdır. (şeref soy ve nesbe değildir.) (El - Hucuret Sûresi, âyet : 11, 13). İslâm, millet vakıası dile getirirken sınıf tezadını, soy ve ırkı daha başından reddeder. Birbirine hükmetme iştihasını ve fiilini yasaklar. Onun yerine kardeşlik, muhabbet, yardımlaşma ve himayeyi telkin eder ve hâkim kılar.

Henüz islâmiyetle müşerref olmamış olan türkler, devlet kuruyorlar fakat devlet reisi olan babanın ölümünü müteakiben devlet, çocukları arasında pay ediliyor ve böylece bütünlük ve millet dağılıyordu. Göçebe bir

hayat yaşayan türklerin toprağa yerleşmeleri ve belirli bir dünya görüşüne intisap etmeleri onları bir millet haline getirdi. İslâmiyeti kabul etmelerinden sonra kitabî bir dünyanın içine girdiler. Bundan sonra da, dünyaya bakışları, devlet ve millet olmanın gayesi; belirli bir ufuk, renk ve hususiyet kazanmış oldu. Türklerin toptan islâmiyeti kabullerine kadar uzayan zaman şeridinde; islâmiyetin zuhuru, Asr-ı Saâdet ve Hulefâ-yı Râşîdin ve sonrası (650 - 750) Emevî, (750 - 1055) Abbasî liderliğinde, islâm ve islâm medeniyeti tâ Atlas Okyanusu'na kadar üç kıt'a üzerinde geniş bir sahaya yayılmış vaziyettedir. Türkler bu medeniyette nâzım rolüne ve liderliğe, Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in (1055)'de Bağdad'a girişi ve Halife Muktedî tarafından «Dünya Sultanı» ilân edilışı ile geçerler. Bu rahmetle yeşeren türkler, bir baş olarak Anadoluyu fethetmekle kalmadılar aynı zamanda bu stratejik mevkiyi ellerinde tuttular. Bu medeniyetin başındakiler dünya görüşlerinin bir eseri olarak, mahiyetindekilerin milletlik vasıflarından hiçbir şey koparmadılar. Buna mukabil Batı toplumları milli birliklerine 19. asırda kavuşuyorlar ve bu uğurda fikir hareketleri, ekoller, felsefeler yapıyorlardı. Bir kaç imperiumum elinde mahiyetini eziyorlardı. Müslüman türk milleti, bu lider devlet, —ama yaptığıyla hiçbir zaman öğünmemiş— asırlarca fazilet üstüne fazilet ekledi ve mahiyetini himaye ederek adalet, şefkat ve muhabbeti ikâme etti; hatta, bu uğurda sayısız tehlikeleri göğüsledi.

Biz her zaman milletik, bunu fiillerimizle isbat ediyorduk. Avrupa ise, bunalmışlığın ve sömürünün altında ahengini kaybeden bir millet anlayışıyla Fransız ihtilâlini yaptı. İhtilâlin çocuğu olan bu milliyet anlayışı, önce kendini daha sonra bütün ülkeleri tesiri altına aldı. Bu bir ışıktı Türk münevverinin gözünde. Belki de bir parola. Bu ışık önce münevverin gözünü büyüledi ve sonra da kör etti. Tezatların azgın çocuğu mülevves Batı, —şükürler olsun ki, son yıllarda Batı bir hayli tenkid oklarına maruz kaldı ve yara aldı. Batı'yı bir ilâh kabul eden aydınların kulakları çınlasın ve meyyidlerinin de kemikleri sızlasın.— hele bu ihtilâlin verdiği avans ile iyice şımardı. Burjuvazinin ağır silindiri ile her ülkeyi ezdi, emerek torusunu çıkardı. Türk münevveri, hususiyle idareci ve sevkedici zümre ve bu zümreye namzed olanlar ellerindeki niğmetin verdiği şerefi ve mes'uliyeti, şuurları ve basiretleri köreldiği için unuttular, reddettiler; uğruna deli oldukları Batı'ya teslim oldular. Beraberindeki diğer islâm ülkeleri de kurbanlık koyunlar gibi takdim ediliyordu, medenî Avrupaya (!).

Batı ve ondan hiç farkı olmayan, aynı medeniyetin ve dinin mensubu olan Rusya, abeslerine mâni olan bir nizamın temsil edildiği Ortadoğu'yı inmek, islâm ülkelerinde sömürsünün büyük bir kısmını gerçekleştirme istiyordu. Bunun için bu ülkelerin müşterek nizamını sarmak, kendi zihni

metinin gayrimeşru bir çocuğu olan millet anlayışının tohumlarını ekmek, hatta bu uğurda her abesi meşrûlaştırmak, içten münevverin beynini slo- kenlerle yıkamak, dıştan da eli kana, silâha, ateşe ve baruta bulaştırmak gerekliyordu. Eğer böyle bir usûl takib etmezsem petrole bile sahip olamam diyordu. Batı her fikrini bu ülkelerde gerçekleştirirken biz de, nihayet (1924)'de resmen islâm liderliğinden istifa ettiğimizi ilân ederek, batılı bir devlet olduğumuzu Batılı dostlarımıza (!) beyan ettik.

Bundan sonra biz de dahil olmak üzere islâm âlemi büsbütün başsız kaldığı gibi, siyasi, iktisadî ve kültürel cihetlerden Batı'nın maddî ve mâ-nevi sömürsüne hedef olan ve ezilen dünyalar haline geldi. İkinci dünya savaşında Avrupa'nın birbirine düşmesi neticesinde, islâm ülkelerinin bü-yük bir kısmı siyasi istiklâllerine kavuştular.

Ortadoğu savaşı dünyayı siyasi ve iktisadî bakımdan tesiri altına al-ması, 20. asırda kapitalist ve komünist sistemlerin hâkim olduğu devletle- rin insan haklarını hiçe sayan tutumları gibi zahiri sebebler, islâm âlemi- ni yeniden bir araya getirme fırsatlarını doğurdu. Müşterek problemleri, dertleri görüşmek ve bunlara hâl çareleri aramak yolları doğmuş oldu. Tabii, her ne kadar kendi dünya görüşümüzün zıddı olan dünya görüşle- rine şikâr olmuş olsak bile, tarihî bağlar, ortak medeniyet, mâzideki ka- der birliği, meserret müşterekliği gibi dirilen âmiller bizi ikâz ediyordu. Yıllardır devam eden Kıbrıs mes'elesi ve (1974) Kıbrıs çıkartmasından son- raki Türkiye'nin bu davranışını islâm devletlerinden gayri bütün devletle- rin menfaatleri ve dünya görüşlerinin bir neticesi olarak çıkmaza sokma- ları, islâm âleminin eski lideri Türkiye'nin ben sizdenim dediği Birleşmiş Milletler'de yapayalnız kaldığını idrak etmesi Türkiye'yi pasiflikten kur- tardı. Siyasetteki ve kültürdeki Batı Romantizminin çıkar yol olmadığını, lâk olmakla da işin bitmeyeceğini hissetti. Akılcı olmağa ve realiteye doğ- ru dönmeğe mecbur kaldı.

Bütün bu tarihî realite karşısında, islâm konferanslarından 7. cisinin Türkiye'de, fetih ariyesinde hususiyle liderliğin icracı edildiği ve emânat-ı mukaddesenin bulunduğu bir gehirde yapılması bir mânâlar ve hikmetler manzumesidir. O da liderliğini bir kerre daha hatırladı. Halk misafirlerinin ve dostlarının yüzünü görmeğe koştu, onlara alkış tuttu. Sultanahmed belki şu son asırlarda —hatta tarihte— böyle bir gün idrâk emedi. Dünya maz- lumları medenî dünyadan (!) kurtulmak istediklerini beyan ederek dikkat- leri üzerlerine çekiyor ve yardım istiyorlardı. Türkistan, Kırım, Trakya Türkleri gibi. Konferans'ta müşterek medeniyetin dili yerine müstevlilerin dilinin konuşulması hâlâ devam eden dağınıklığın ve istilâcı kültürün em- mâreleri olabilir. İstenilen hâsıl oldu denilemez. Zira ruhlara işleyen batı

mukallidliği birdenbire terkedilemiyor. Kemalât kurre-i arzın devrine benzer derler. Amma, bir anlaşmanın, müşahedenn, idrak etmenin ve yaklaşmanın eşiğinde oluşun nümuneleri olarak alınan kararlardan bazıları : (Kıbrıs'ın tam azalığa kabulü ve gelecek seneki yapılacak toplantıya daveti, İsraille her türlü münasebetlerin kesilmesi, arapçanın mecburi dersler arasına alınması, İstanbul'da tarih, san'at ve islâm kültür merkezi kurulması v.b.) ferahlatıcı ve ümid verici gözükmetedir. İnancımızı kuvvetlendirmek ve istikbale ümid ve emniyet içinde bakmamızın yollarını açmaktadır.

Biz tarihi realiteyi her ne kadar unutmaya çalışmışsak bile o bizi unutmuyor. Her adımda asıl yüzüyle, bize kendini takdim ediyor. Gerçekten ellerimizi şakaklarımıza dayayarak uzun uzun ve hazin hazin düşünmemiz icab ediyor. Mutlaka, komünist ve kapitalist blokların karşısında islâm blokunun yeniden teşekkül ettirilmesini bir kazıyye-i muhakeme olarak görüyoruz. Hâlâ dünyanın stratejik mevkiini elimizde tutuyoruz. Gayemizi tavsatmamamız icab eder. Bütün menfi propagandalar, hâbis oyunlar, iftiralar ve Batı'nın tuzakları keşfedilip su yüzüne, tamamen ve kesinlikle çıkartılmış mıdır, yani Batı'dan ve komünizmden azade miyiz? Evet demenin yollar gözüküyor, İslâm âleminin düşünen ve idare eden beyinleri, liyâkat derecesine erişebilmişler midir? Belki bir ölçüde gerçekleşmiş gözüyle bakabiliriz. şu var : kimin dost, kimin düşman olduğu veya olabileceği bir kerre daha anlaşılmış ve soğuk propaganda ölmüştür. İslâm âlemi, bir hiç uğruna, neden heder olduğunu, 150 - 200 senedir yüzünün neden gülmediğini ve büyük bir imtihan vermekte olduğunu anlamıştır.

Bu birlik ne zaman, kimin tarafından ve nasıl tesis edilecektir? Bütün islâm âlemindeki münevverlerin şuurlaşması, yapacakları icraatlar ve kendilerini göstermeleri neticesinde ortaya çıkar. Zaman ve tarih bunu da gösterecektir. Kim bu şerefe talipse o başarır. Yanlış teşhis ve müdahale en tehlikeli olanıdır. Bundan son derece kaçınmak icab ediyor. Bugünkü düşman eski düşmandır, günah-ı müsbitesi teşhir edilmiş olup eski ihtişarını ve şöhretini, gözalıcılığını kaybetmektedir. Bu birleşme mutlaka tesis edilecek ve mesud neticeler istihsal edilecektir. Düştüğümüz yerden kalım ve bıraktığımız yerden başlıyalım. Ve millet vâkıasını devam ettirelim.

VAKTE AZ BİR ZAMAN KALA

Hasan Fehmi ULUS

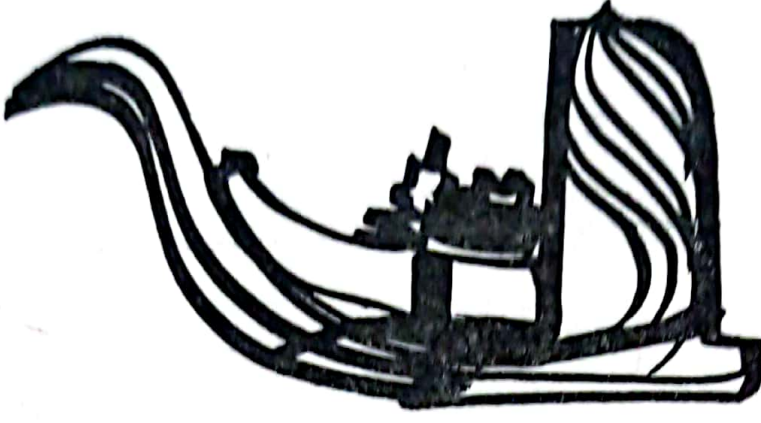
Diz boyu çamurda yol almağa uğraşıyordum — ap
ansız fare sürülerine rastladım, kaçıştılar
beni görünce — Gök simsiyah bulutlarla kap
lıydı ama ben umutluydum — Ortalık durulacak
gün ağaracak diyordum.

İnsanlar vardı gülemiyorlardı
Bekleşenler gördüm gözlerini ufka dikmişlerdi
Bir haberin gelmesi en çok bu kadar mı uzar
Ağmıştı yüzlere
Bir ateş yalını
Sabır hınç tahammül
Kavurucu bir rüzgârdı alınlara değen
Kan diyordu biri kan — Sessiz çığlıklar ok gibi
deliyordu kulaklarımı — Durup baktım uzun uzun
— suratlar oyuk oyuktu — gizleyemedim bayağı
ağlıyordum — onlarda suskunluğun heybeti büyü
yordu.

Yürüyün dedi bir ses yürüyün
Üstüne karanlıkların yürüyün
Susmanız en büyük bombadır az sonra patlayacak olan
Havadaki karartı doruk noktaya ulaşmıştı — Ben bir
tepeyi tırmanıyordum kurtlar uluyordu — çıktım
çıkтым ama dönemeçler bitmiyordu — ooo gece ama
nasıl bir gece — teknik hayaletler dolmuştu
düşüme onlarla boğuşuyordum — birden görkemli bir
manzara

Ay inmiş yere ay inmiş yere
Yuvarlanarak yerde bir tepsi gibi
Doğuya gidiyor yeniden doğmak için
Ve yüzüme vuruyor şavka.

ONÜÇ

II

Gidişin İçin

Sen gittin görmedim yüzünü bir daha
Gittin onmaz acılara saldın beni.

Bilsem ki nerdesin durmaz varırdım yanına
Kapanır ayaklarına öperdim bastığın toprağı.

Sürekli sallanan bir dağ gibiyim şimdi
Sen gittin yitirdim içimin istikrârını.

Bir kuraklık çöktü yeryüzüne toprak kavruldu
Gökler yağmur vermiyor tüketti gözyaşını ardından.

Taş bastık bağrımıza bunca yıl eridi yürekler
Alışamadık ayrılığına gene de ey sevgili.

Nazlı endâmınla ufukta görünsen bir
Koşardık sana doğru başımızı ayak yaparak.

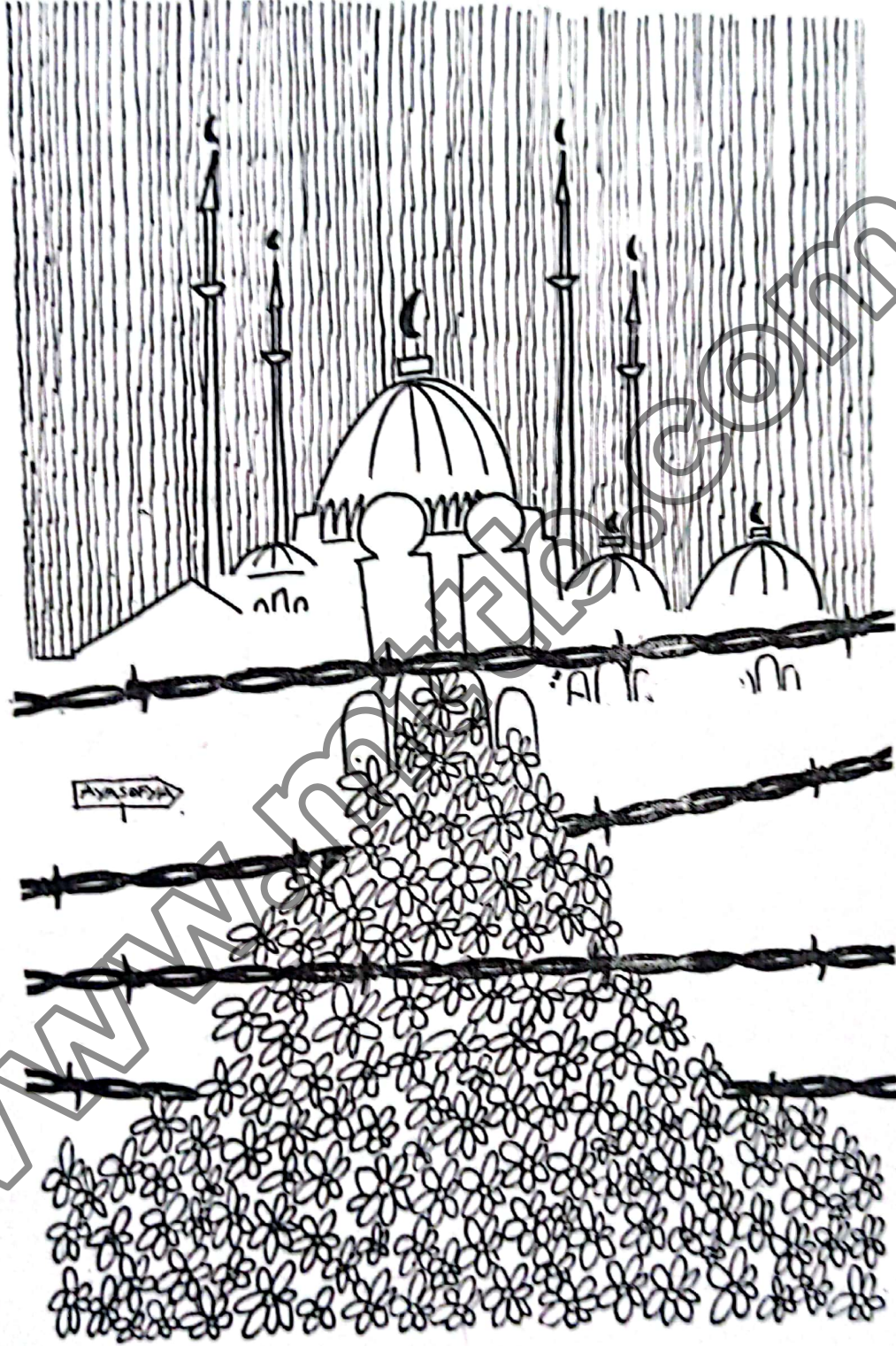
Sevmek seni o ne belâlı şeymiş ah
Çatladı kalbim sevgin düştü de bir yıldırım gibi.

Her akşam beklerim seni her mevsim beklerim
Gel ki açılsın gök sükûn bulsun arz.

fatih

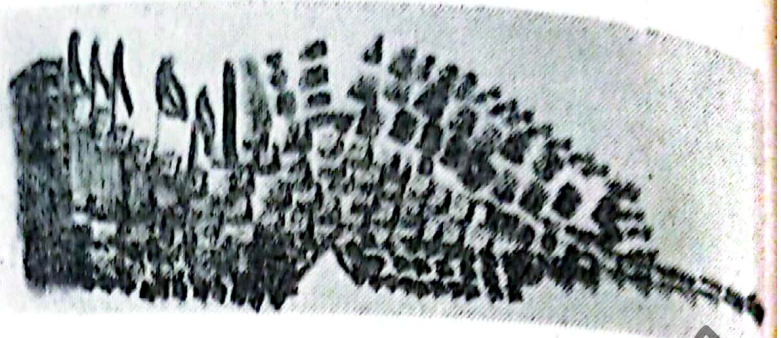
bir gün mutlaka

ONBEŞ

FETİHLER FATİHLER ve TECELLİLER

Mustafa ÖZDAMAR

Tarihimizde birbirine çok benzeyen ve içimizi heyecanla doldurarak ruhumuzu metafizik gerilimlerle ürpertip titreten iki büyük fetih vardır. Biri, Köylerin ve Kentlerin anası mübârek ve mükerrem Mekke'nin, öbürü de kendisini İslâma adanmış mahzun ve muzdarib İstanbul'un fethi.

İstanbul'un ızırabı, İslâmdan cüdâ ve kâinatın yaratılış gayesine hizmet hususunda eskiye nisbetle gedâ kalmasındandır.

Kendi devir ve dönemleri içinde, kendi sebep ve sâikleri muvacehesinde, muhakkak ki her fetih mübârek ve muhteşemdir. Ancak bu iki fetih, diğerlerine nisbetle müstakil birer mânâ ve mahiyet taşımakta ve birinin varlığı diğerine bağlı bulunmaktadır.

Allah'ın sevgilisi, en büyük beşer ve Peygamber olmasına ve bütün kâinat kendisine musahhar kılınmasına rağmen, en basit çapta bile, olsa hiç bir beşerî gurur ve izâfi sürûra yer vermeksizin engin bir vekâr ve müstekâr bir mülâyemet içinde, eritici bir heybetle, mübârek ve mükerrem Mekke'ye girdiğinde, yollar, caddeler ve sokaklar yürüyen bir merdiven gibi önünde düzülüyor ve O, ezelden ebede doğru akan bir ırmak gibi çağlayıp uğuldayarak şöyle gürlüyordu :

«Câel Hakku ve Zehkal Batıl.

Câel Hakku ve Zehkal Batıl.»

«Hak geldi, Batıl yıkıldı.

Hak geldi, Batıl yıkıldı.»

Mekke sokaklarında, Haremi şerifte ve Kâ'benin kalbinde, her adımda bu âyet-i kerime-i celileyi tekrarlıyor ve her adımda bir put deviriyordu.

Konstantiniyyenin fethi için bir çok İslâm Kahramanı kılıç bilemiş, karanlık bizansı kurtarmak için Güneşi surların etrafına serpmiş fakat bir türlü içeriye girememişlerdir. Bu bir tecelli mes'elesidir.

Akşemseddinle birlikte bir çok Velinin kulaklarında uzun süre bir süre-i şerif inlemiş ve bütün rûy-i zemin bu gizli sesi dinlemiştir.

«İzâ Cae, İzâ Cae;

Allah'ın nusreti gelince,

Fetih müyesser olacaktır.»

ONALTI

Fatih bu tecelli içinde, beyaz atının üstünde, Allah'ın yeryüzündeki Haşemîliği sıfatı ile Kostantiniyeye girdiğinde, Bizans, Fatih'in şahsında Alem-erin Sevgilisinin ruhaniyeti içinde titriyordu.

«Kostantiniye mutlaka fetholunacaktır.

Buna memur edilen Emir ne güzel Emir,
Ve O'nun askerleri ne güzel Ceyştir.»

Ufuklar bu korkunç mucizenin i'câzı ile çalkanıyor ve bu büyük tecelli çinde çatlayacak gibi oluyordu.

Nar yanaklı hurma dudaklı körpe Kostantin kızları, genç Fatih'e cumalardan henüz yeni tomurmuş taze çiçekler atıyorlar ve Baharın burcu burcu kokan renk ve rayihalarıyla Yarasaları yuvasında basan bu Kartal Kahramana gönül dolusu sevgi ve saygı sunuyorlardı. Fatih, duygu ve düşünceleri tam tebellür etmemiş daha henüz hayâl ve heyecan dönemlerini yaşayan bu Ceylan yüreklilerin bir çiçeğine mukabil bir Cennet ikram etmiş ve çeyizlerine konmak üzere, üzerlerine Osmanlının İslâmdan gelen renklerini, motiflerini ve muhtevalarını serpererek dilerlerse iki cihanda da azize olabileceklerini belirtmiştir. Bu ince imajı anlayıp kavrayanlar nasiblerini almışlar, anlamayanlar aldanmışlardır.

Taaa beşinci yüzyılın sonlarında Allah'ın sevgilisinin hiç bir şeyi ve hiç kimseyi incitmemiş mübârek neşterleriyle çürük bir elma gibi ikiye bölünen karanlık Bizans, Güneşi atının sırtında taşıyan fetih ordusu karşısında beli bükülmüş bir ihtiyar gibi eğiliyor ve Kostantiniye sokakları «i'lâyı kelimetullah» Kahramanlarının ayaklarının altında yumuşak bir halı gibi yasılıyordu. Bu «Güzel Emir» ve bu «Güzel Askerler» coşkun bir ırmak gibi bu günkü At Meydanına doğru aktılar.

Ayasofya'nın önünde bir atlı durdu. Fatih kısa bir hitâbede bulundu. Ayasofya bin yıldan beri bu anı bekliyordu. Ayasofya bin yıllık sevgiliye kavuşmanın haz ve heyecanı ile doldu. Ve Ayasofya, Fatih'in İstanbula girişini Hazreti İsa'nın yeryüzüne inişi olarak niteledi. Kıyametin kapılarını kapayacak olan mukaddes kılıncın Fatih'in elinde bir çağ açacağını biliyor ve bunu bekliyordu. O an geldi ve Ayasofya sinesinde sakladığı ezanı çıkararak dört yanına dört sancak gibi dört minare dikti. Bu minareler ihtiyar ve mazlum Sofiyanın hem koltuk değnekleri, hem de edillei şer'iyenin dört rüknü olan Kitab, Sünnet, İcma ve Kıyasın vazgeçilmez «simge» leriydi.

Ayasofya, kubbelerinin altında uçuşan Güvercinler gibi koynunda taşıdığı ezanı, havaya, suya ve toprağa bir cemre gibi serpti. Bizansın yarasa yuvası surları içinde gizli gizli inleyen ve hatta Kilise mûsikîsi içinde Ruhbanlar Korosuyla uğuldayıp çağıldayan mahzûn ve boynu bükük Bizans

toprakları bu cemreyle canlandı, dirildi ve ayağa kalktı. Kostantiniyye İstanbul, İstanbul İslâmbol oldu.

Ayasofya, Hazreti İsa Aleyhisselâmın Haniflerindendi. Bu muhteşem gerçek bu güne değin belki de hiç incelenmedi. Evkaf Arşivlerinde, Ceddimiz, Cennet Mekân Ebul Fetih Sultan Muhammed Han'ın, Vakıflar Umum Müdürlüğünde mahfuz 46 numaralı 875 tarihli Vakfiyesinin Ayasofya ile ilgili bölümünü incelerken tedailer bizi tarihin derinliklerine götürdü. Rutubetli mahzenlerden ve kör sanılan kuyulardan kulağımıza şöyle bir ses geldi :

«İsâ Aleyhisselâm zamanında Rum Krallarından birinin bir oğlu vardı. Soylarını ve saltanatlarını devam ettirecek başka bir evlâdları da yok idi. Tahtın ve saltanatın tek varisi olan bu küçük, körpe ve masum Sabi hastalandı. Çocuk ölürse, memleketlerinde ihtilâl ve devletlerine zeval ihtimali galib görünüyordu. Bu hâl ve hastalık içinde Hanedan üzüntüye gark oldu. Çocuğun Validesi Sofiya Sultan, biricik oğlunu Hazreti İsa'ya gönderip şifa talebinde bulundu. Hazreti İsa'nın mübarek ses ve nefesi içinde çocuk şifa bulup kurtuldu. Sofiya Sultan, buna bir şükür nişanesi olarak kendi adını taşıyan Ayasofya'yı inşa ettirdi.»

Fatih'in Kostantiniyyede mevcut bir çok Kilise'den hiç birine bakıp dokunmayarak, içlerinden Ayasofya'yı seçmesi ve O'nun şahadetini kabul etmesi, muhakkak ki derin bir inceliğe mebni idi.

İçindekiler ağlarken Ayasofya sevindi.

Ayasofya'nın toprağa, havaya ve suya serptiği cemrelerin hepsi de sonradan birer cami ve minare olmuş ve İstanbul «minareler şehri» olarak şöhret bulmuştur.

Bunların hepsi de birer tecelli, mazhariyet ve lûtuftur. Ayasofyayı Müze yapanlar bunun farkına varamadılar. Varamazlardı da. Çünkü nasibleri yoktu. Taşın toprağın, havanın ve suyun bile bildiğini bilemiyorlardı. Bilemezlerdi de. Çünkü gözlerini güneşe kapamışlar, kulaklarını gerçeğe tıkamışlardı.

Fatih, Çağın çehresini değiştiren bir olaydır.

Ayasofya'nın şahsında fethin çehresine çekilen perde, içinde bulduğumuz Çağın çehresini değiştirecek bir büyük olayla yırtılacak ve bu topraklar üzerinde bir defa daha ve inşaallah devamlı olarak aynı ruh ve aynı muhteva yaşanacaktır.

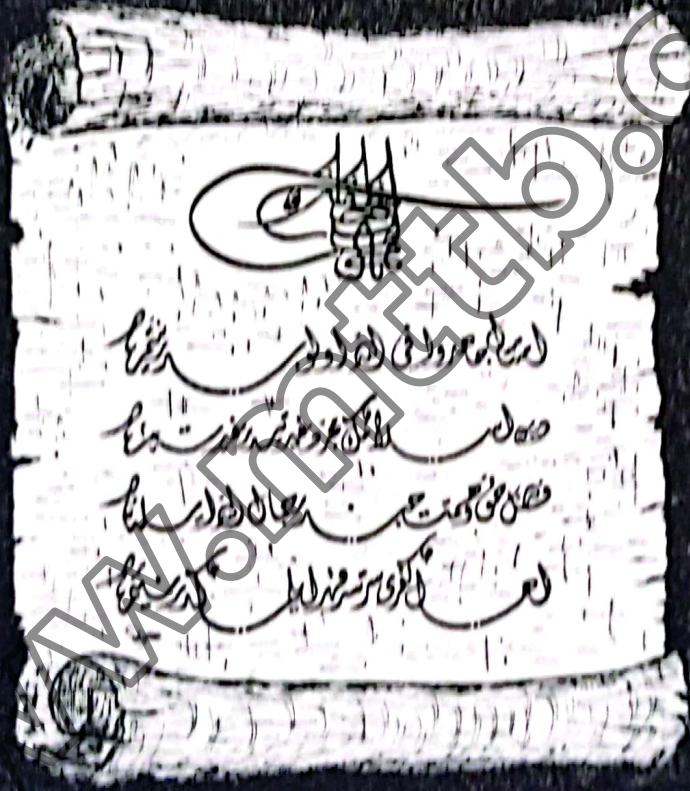
Umuda kem bakmak, yenilgiye sofraya kurmaktır.

Tecelliler içinde kaybedilenler, tecelliler içinde bulunacaktır.

FETH'İN MANASINA DOĞRU

MİLLİ GENÇLİK YAYINLARI

İSTEYİNİZ!..

ONDOKUZ

Fetih

FARUK ORAY

Bütün toplar gürlüyor surların ötesinden,
Yeni bir devri açan o büyük an geliyor;
Ürküyor Bizanslılar top ve tekbir sesinden,
Peygamber sevgilisi Fatih Sultan geliyor!

Önde beyaz bir atın alevlenmiş yelesi,
Üstündeki serdar'ın duyuluyor gür sesi;
Kılıçların ucunda bir zafer meş'alesi,
Peşinde koç yiğitler ulu hakan geliyor!

Hilâlin parıltısı vurmuş karşı surlara
Bizanslının talihi bugün belli çok kara;
Elinde şanlı bayrak, etrafı yara yara
«Ulubatlı»dır derler, koca Hasan geliyor!

Dayanır mı hiç Türke çelikten olsa da sur?
Onu kalbinde iman, başında hakan korur;
Ey kahraman yiğit vur, Muhammed aşkına vur!
Ayaklanmış dağ gibi sanki volkan geliyor!

Ey perişan Bizanslı, gözyaşını kurut, sil;
Bir devir kapanıyor, hakikat, rüya değil;
Ufuktan doğan nûra bak da tâzimle eğil,
Adaletin timsali çünkü Kur'an geliyor!...

Milli Gençlik :

Efendim, İslâmî - Türk medeniyetinin bir terkibi olan, Fetih ve Fatih'e gelebilmemiz için, gerçekleri gözlerden saklayan ve onların yüzünü görmemize mâni olan birtakım buzlu camların kırılması gerekiyor : -Hususiyle resmî ağızlar bir inkâra saplanarak bir Türk mimarisinin olmadığını beyan ediyorlar. Ortalığı Efes harabeleri, Meryem ana kabri gibi efsaneler kaplamış durumda. Türk münevveri, mâzasını red edip, kadim Yunan, Roma ve Bizans medeniyetine karşı perestîşkârâne bir vaziyet içinde. Hatta, Yunan felsefesine olan hayranlık, Fatih'e kadar götürülmekte. Şu; Yunan, Roma ve Bizans medeniyetleriyle, İslâm medeniyetini hususiyle Türklerin idrakiyle şerefyâb oldukları Osmanlı'yı; menşe, gaye ve dünya görüşleri açısından hülâsalı bir şekilde mukayesesini istirham etsek. Ve bu yanlış isnadları nasıl izâle edeceğiz. Nasıl bir usûl kullanmalıyız. Hâl çârelerimiz neler olmalıdır?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Anhyorum ki, siz işi baştan alıyorsunuz. Amma, bu oldukça uzun bir cevap olacak.

NE YUNAN - ROMA, NE GARP

Biz de Yunanlı, ne de onun veledi garblıyız, bambaşka yaradılıştâ, ayrı manevî ve maddî bir yapıdayız. Her şeyden evvel, kâinatın hâlikına inanır, imân ederiz. Onlar mâbudlarını kendileri imâl ederler. Şu, gulâm-pâreliğin meşrû sayıldığı Yunan!.. Tutulmamak şartıyla hırsızlığın bile tecvîz edildiği Isparta!..

Biz vekar sahibi, şahsiyetli ve merdiz; farfara şerefsiz, zâlim, korkak değiliz. Silâhımız ok ve kılıçtır; zehir kullanmayız. Rumların, alayıyla beraber Girid'de zehirledikleri bir miralayın torunu olunca, insan acıyı daha içinde hissediyor.

Yunan'ının bir çok kusurları, kötü huyları yanında bir meziyeti olduğunu kabul etmek lâzım : Kendini satmasını bilmesi, göz boyamasını, pro-pagandada usta olmasını.

Bu kabiliyetleri ile evvelâ Romalılara medeniyetlerini kabul ettirdiler. Romalılar Yunanistanı aldılar amma, dizginlerini onlara teslim ettiler. Roma yolu, Yunan'a garb sahalarını da açtı.

Aşağıda tafsilen vereceğiz, ikisi de şübheli Ahd-i Atik denilen Tevrat, Kaballar ve Ahd-ı Cedid namı verilen İncil'den, Yahudi hahamı ve Havârî derlemesinden meydana çıkan sakat bir dinin sâlikleri, eksiklerini anlayıp tamamlamak istedikleri zaman, Yunan medeniyetine sarıldılar ve onun da ilâvesiyle, üç kaynaktan toplanan bu muhtelit dini, ilk mekteplerinden baslayarak, nesillerin kafasına çaktılar.

Garp Yunan'a hayrandır; buna mecbur olduğu için hayrandır. Mânevî

İrfanı çok yavan olduğu için başka bir şey yapmasına kudreti yoktur. Noksanını Yunan'ın maddeden başka bir şey tanımayan fikriyatıyla telâfiye mecburiyet hissetti ve öyle bir kuruntuya kapıldı. Bu günün Garb medeniyetinin ne derece maddeci olduğu malûmdur; menşe'ini de Yunan'dan almıştır.

Eğer Garb'ın hatası kendisinde kalsaydı mes'ele yokdu. Fakat sadece maddeye bel bağlamanın verdiği imkânlarla büyük bir teknik kuvvet kazanan Garb, son asırlarda zayıf düşmüş bulunan Şark'ı ve bizi de aynı düşünce tarzını kabul etmeğe zorlayınca iş bir başka renk alıyor. Bu zorlamada öne sürülen de ilk hamlede Yunan'dır. Bizim Yunan medeniyetinin, İrfanının üstünlüğünü, münakaşa edilemez bir kaziye gibi, benimsememiz istenir. Bunun için de, içimizdeki garb hayranları; kozmopolitler, levantenler, solcular vasıta olarak kullanıldığı gibi, bir yandan da, Ziya Gökalp gibi ruhi buhranların zebûnu bir hasta, milletten intikam alırcasına ve gönüllü olarak Türk mimârîsi Bizans'tan, mûsikîsi Yunan'dan alınmıştır; Şark medeniyeti yokdur, Roma ve Bizans medeniyeti vardır, iddiasını, Garblıların ağızından kapıp burada tekrarlarlar.

Temas ettiğimiz mes'ele bu konuşmaya elbette sığmaz. Ancak bir îkaz mahiyetinde olabilir. İctimâî ilimlerle uğraşanların hâdiseyi bir kül olarak ele almalarına yol açarsa, bizim için büyük saadet olacaktır.

YUNAN NEDİR? YUNANLILAR KİMDİR?

Bugün Mora ve Peloponez'de oturan halkın daha eskilerle hiç bir alâkası yokdur. Aslında Milâd'dan 800 - 1000 sene evvel oralarda sâkin olanların hüviyet ve cinsleri de pek belli değildir. O zamanlar Pelaj denilen bir halkın bulunduğu söylenir. Bunlar Elenlerin istilâsı neticesinde yok oldular.

Bu Elenlerin soyu da zamanımıza erişmemiştir; bugünkülerin Elenlerle irkî bir alâkası mevcut değildir. Şimdiki halk, Arnavud, Slav, Ulah, İlliryalı, Venedikli ve Cenevizlilerin bir halitasıdır. Kan bakımından böyle olduğu gibi, Elenlerin en göze çarpan gösterişli mahsulü olan, san'at eserleri bahsinde de en ufak bir yakınlıkları yokdur. Yalnız Elenlerin meşreb, farfaralık, gürültücülük, ahlâksızlık ve hayâsızlık meziyetlerini (!) elhâk devam ettirmekte üstaddırlar; ona denecek yokdur.

Haydi diyelim ki, şimdikiler, o inkıraz bulmuş ırkın su katılmamış torunları ve her bakımdan hayr'ül - halefleridir; bundan şimdikiler ne kazanacaktır, bu şeref mi verir? Şan mı sağlar? Zannedersen ki hiç öyle değil!

Garblının hayranlık duyduğu eski Yunanlılar, iki sahada çok ileridirlər :

- a) Ahlâk, hayâ nâmus yokluğu,
- b) Gaddarlık, sadistlik, hırsızlık.

Esâtir (mitoloji) adıyla göklere çıkarılan masallar silsilesinde, sakalı baş mabûdları Zevs, inek kovalayan boğa gibi, önüne gelen kadını işgal eden bir zâni, mabûdeleri fâhişe, erkekleri anasının, kızları babasının kuyuna giren, çocukları kucaktan kucağa dolaşan, fuhşu dîni âyin şekline sokup hayânın yüzünü kızartan bu inanışlar makbûl ve muteber sayılırsa akan sular durur; havsala bu kadar geniş olduktan sonra varsın eski Yunanlı ile iftihar etsinler. Şimdikilerin tıynetleri ortaya çıkmış olur. Bu kadar da değil, bir de onların sadist, vahşi tarafı var; sakalı baş mabud yarı ilâh pâyesindeki Promete'yi bilmem neden kıskanıyor, götürüp Kaf Dağı'na bağlıyor ve her gün yeni baştan biten ciğerini söküyor. Şimdiki Yunanlıların bu zulüm ve sadistlik mes'elelerindeki üstadlıkları da hiç su götürmez. Biz gözlerimizle gördük, lüzum hissedilirse 1923 senesi Anadolu'sunun tablosunu da çizebiliriz.

Bu gürühdan olmakdan, ulûhiyeti pespâye insanların kudreti dahilinde görmekten bütün insanlık hayâ etmelidir.

Yunan hayranları ve hayâ etmek nedir bilmiyenler bunları mâzûr gördükten başka mütemadiyen Yunan san'atını başa kakarlar. Ama Mısır, Irak, Hitit, İran san'atı? Onlar sayılmaz efendim, bu işi Yunanlılar başlatmışdır. Ne büyük hatâ. Yunanlılar üç bin senelik mâzîsi olan bu sivilize ve idealist sanatlara çok sonradan alâka duymuşlar, fakat ruhi sakatlıklar yüzünden son derece katı bir natüralizmin içine düşmüşlerdir.

Zaten bu adamlar, bilhassa heykeli yapmamış olsalar, o irili ufaklı dişili erkekli, çeşitli mânâlar taşıyan ilâhlarına nasıl bir kılık kazandırabilirdiler? Madem ki mânevî hüviyetleri yokdu.

Romalıların ve Garblıların, Yunan San'atını öne geçirmeleri ancak dâvâlarına daha göze görünür deliller tedarik etmek içindir. Yoksa onlarca Yunan'ın en ehemmiyetli ciheti felsefesinde ve mitolojisindedir; ne boşuna bir gayret.

Allah birdir; insandan mâbud olmaz. Ahlâksızlık, fuhuş, namussuzluk, ibadet mefhumuna muhaliftir; zulüm, işkence, cinayet, dîni merasim arasında yer alamaz. İşte bunun içindir ki, aksini kabul ve iddia hayasızlıktır.

Avrupa, Rönesans'dan beri mânevî sapıklığa düşmüştür, düşmesiyle beraber bir buhrandan öbürüne geçmekte, anarşistlik, nihilistlik, sosyalizm, komünizm, Allahsızlık âfet halini almaktadır.

Bu felâketleri gören, dalâletlere teşhis koyup ikaaz eden olmamış mıdır? Yukarda söylediğimiz gibi, cemiyet ne kadar şaşkın ve büyülenmiş isterseniz moda tâbirle söyleyelim —beyni yıkanmış— olursa olsun, Allah eşref-i mahlûkat olarak yarattığı kullarından birini bu uyarma vazifesine me'mur eder.

Bakınız Cemil Meriç Bey son çıkan eserinde (Cemil Meriç, Umrandan Uygarlığa, İstanbul 1974, Yunan Müclzesi makalesi, 9 - 16 sh) «Eski bir

Diplomat imzasıyla neşredilen (Les Grecs à Toutes Les Epoques) adındaki ve dâha 1870 de üçüncü tab'ı yapılan 483 sayfalık kitaptan şu bahsi naklediyor : (14 - 15 sh.) «Bir kavim ki ferdleri de, devletleri de çapulculuk ile zenginleşmiş, her görmüş alın terini. Haklıyla haksızı, iyiyle kötüyü ne yönetenler umursamış, ne yönetilenler. Yalnız kaba kuvvet saygı görmüş o ülkede. Medeniyetlerinin en parlak devrinde ahalisinin kırkı köle biri hür. Genç sefilber, kart fahişeler baş tacı. Her yıl Tanrılara insanlar kurban edilmiş; binlerce çocuğun kanına girilmiş her gün. Bir kavim ki bütün mezihaplara düşman; kaabiliyete, asalete, servete... Kâh paralı asker, kâh hayrî. Amacı tek : Yağma. Her hayâsızlığı tanrılaştıran bu kavim üç şeye birinci : Kibirde, yalanda, fuhuşda. Ama bu mezihaplarını (!) öyle ustaca kullanmış, öyle pazarlamış ki, iki bin yıllık tarihin baş köşesine oturmuş... İnsanlık en rezil çocuğuna düşkün bir anne. Roma bu delice sevginin ilk sorumlusu. Kıyıcılıktan başka hüneri olmayan câhil ve kaba Romalılar» bendini aynen kaydedip, yine ondan, Roma hayatından, Yunan'daki emsalini gölgede bırakan sefahat ve zulüm misâlleri vermekte ve Orta Çağ'da Yunan ahlâksızlığının manastırlara sokulduğunu ve bunalmış rahiplerin Yunan'ı güzelleştirdiğini onlar olmasa Yunan'ın, bizim için olduğu gibi, sefil, hayâsız iğrenç görüneceğini naklediyor. Bunu müteakib Fransız müellifi bir noktaya temas eden parçaları alıyor : «Çağdaş aydınların bazıları korka korka eleştirecek olmuş eski Yunan'ı. Haddine mi? İbaresini aktarıp, inançlar esaslı olursa, saldırmannın onlara zarar vermediğini, çünkü onların ulu ağaçlar gibi fırtınalara dayanacağını, halbuki «cutukluklar» yani iptilâ ve körü körüne bağlılıkların, «yapraklara» benzediği için, tenkide tahammülü olamayacağı, yapraktan siperlere sığınanların zaaflarını örtmek için, yaygarayı basıp «susun nankörler. Yediğiniz onları ekmeği, yurumuz, giyisimiz, dilimiz onların : Siyaseti onlardan öğrendik; kitap, hitâbet, şiir, güzel san'atlar, felsefe hattâ din onların armağanı» diye hayırdıklarımı yazıyor.

Yunan'ın tahayyül edilen nesne olmadığını, yüksek sesle ilk bildirenlerden birinin Voltaire olduğu ve Rus İmparatoriçesi Katerina'nın Yunan'ın hakkında sorduğu suale «Hayır efendim, Yunanlılar hiç bir şey keşfetmemiş, pek az şey ıslâh etmişler, hem de çok geç» cevabını verdiğini de Fransız müellifinden öğrenmekteyiz. Voltaire'i büyük müellif, büyük müellifin sayanlar için bu şehadet daha da müessir olacaktır.

Cemil Meriç Bey, bu gibi küstah ve edebsizce tecavüzlerden çekindiği için, ismini yalnız «Eski Bir Diplomat» rümûzuyla göstermek zorunda kalmış Fransız muharririnin, bu yazdığımız fikirlerden evvel Yunan'ı «Kadim Yunan kaynaklarına dayanarak kaarilere tanıttığını, binaenaleyh, çok sıhhatli malûmat verdiğini de ilâve eder.

Yalnız bu kadar mı? Lûgatlar, kaamuslar, muhtelif kaynaklar, bir isim

YİRMİBEŞ

olarak Grek kelimesinin mânâsını, hırsız, dolandırıcı, sahtekâr gibi ifadelerle veriyorlar. Bunlar beynelmilel Yunan cuntasının gözünden kazara kaçıp havaya çıkarılmış hakikatlerdir.

YUNAN MEDENİYETİ NASIL BAŞ TÂCİ EDİLDİ?

Şöyle bir suâl akla gelebilir : Peki bu kadar kusur, noksan, kötülüğü ortada iken, Yunan her şeyiyle tarih sahifesinden silinip atılmamış, bilge geçinenlerin hayranlığı neye devam edip gelmiştir?

Bu fikri yapının devam etmesinin en büyük mes'ulü Romalılardır; onlar Yunan medeniyetini besleyerek devam ettirmişlerdir.

Romalılar cahil ve kaba idiler; yalnız Roma şehrinin içinde ve etrafında yaşayan mikdarı pek mahdud insan bütün komşularına tahakkümlerini zorla kabul ettirdiler. Ancak beldenin insanları hür ve hak sahibidir; geri kalanlar vatandaş pâyesini haiz bile değildir. Bu bir avuç insan gaddarca, fakat büyük bir cengâverlikle harb eder, esir aldıklarını kendi çıkarları uğruna kullanırlar; tahakkümden, vahşetten zevk alırlardı. Sonra, maddî kuvvetleri artıp imkânları genişleyince, insanları vahşî hayvanların önüne atıp parçalanmalarını zevk içinde seyri dahi âdet ettiler; esirler birbirlerini boğazlar arenalarda kan oluk gibi akardı ve onlar bu manzardan şehvî bir keyif duyarlardı. Meşrepleri onları bu merteye bayağı bir hale sokdu. Roma medeniyet mahsüllerinin Yunandan farkı, nisbetlerinin inanılmayacak kadar büyütülmesidir. Lüzumsuz mübalâğa ve gösteriş kaygısıdır. Bugün İspanya'da : —ki Roma medeniyetinin te'siri altındadır— o güzelim boğaların canavarca öldürülmeleri ve bundan halkın kan görenek coşmaları, neşveden kendilerini kaybetmeleri, insan zihninin ve insanlığın kabul edebileceği şeyler değildir.

Bu bayağı, vahşî gurûhun önüne mağlup Yunanlılar, o zaman 3000 yaşına girmiş, Şark ve Akdeniz kültürünün ve medeniyetinin bir kısmını sürdürdüler. Romalıların gözleri kamaşdı; artık gördüklerini kabullenmekten ve kopya etmekten başka bir şey yapmadılar. Yunanlılar metbûlarını nüfuzlar altına sokup intikamlarına almış oldular.

Romalılar, sadece ilâh isimlerini Lâtinceleştirerek, Yunan esâtirini, ibâdetini, mimârisini, hayat telâkkilerini, ahlâkî ve ictimai her türlü fesatlarını, fuhuş ve hayasızlığını kendi bünyelerine aktardılar. Tabii Yunan'dan başka kıymetler ve mutlak hakikatler olduğunu düşünecek seviyede değildir. İlk zamanlar kopya edilen mîmarî eserlerden, maddî delillerden zamanımıza pek bir şey intikal etmemiştir. Ortada olanlar hep, Roma'nın bir gurur ve gösteriş buhranı içinde düşmesinden sonra yapılanlardır. Bunlardan anlıyoruz ki binalar biçim ve anlayış itibariyle daima Yunan uslûbunda, yalnız son derece şişkin ve kof ölçülerdedir. Romalıların son za-

manlarındaki cemiyetin çürümüş hali, ahlak düşüklüğü utanılacak bir derecededir. Avrupa kendini hep sonradan adını Mukaddes German İmparatorluğu'na çevirdiği, Roma Devleti'nin tâbi gibi gördü. İslâm âleminde, meselâ bir Abbasi Halifesi'nin sultanını nefsinde toplayan bir Osmanlı Devleti, Bağdad'ın yerini alan bir İstanbul oralarda hiç yer almadı. Devlet hep Roma İmparatorluğu, şehir tek başına Roma kaldı.

Roma bilhassa son zamanlarında, gılgide bir illet mertebesine çıkan, bir büyüklük sevdasına tutulmuştu. Mimarî olsun, heykel olsun, merasim ve hayat tarzı olsun, her şeyin en irisi, en süslüsü ve gösterişlisi yapılmazsa makbul değildi. Ama lüzüm varmış veya yokmuş, aynı ihtiyaç insanca karşılanabilir ve daha asil ve mânâ'ya hitab eder olabilirmiş, bu düşünülemezdi. Gaye bir taraftan gövde şışkinliği ile gözleri kamaştırmak, vatandaşlık hakkından mahrum esir milletleri hayret ve hayret altında tutmak, bir tarafa da Roma'daki bir avuç insanın kibir, gurur ve azamet hislerini tatmin etmek, bunları yapanlar insan üstü devlerdir dedirtmekdi. Bunu o zaman yapmak mümkündü; Roma'nın mâserî vicdanı ve mânevî küçüklüğe cevaz veriyordu. Karşılarında ise dur diyecek maddî kuvvet yoktu. O devirlerde dünya yüzünde teşkilatsız kabilelerle, tâ uzaklarda bir İran Devleti'nden başka insan topluluğu yoktu.

Bâlebek'e gidiniz, Jüpiter mâbedinin tabanlarında yüzer tonluk taşlar, göğe ulaşan sütunlar, Panteon'da, Karakalla hamamlarında 40 m.lik kubbe görürsünüz. Ama mânevî kuvvet ve ilâhî emirlere baş kesen şu Osmanlı Devleti'nde ne bu irilik vardır; ne gayri insânî bir ölçü, saraylar insan ölçüsündedir; camiler öyledir, bir Fatih'in, Kanuni'nin türbelerini ve Süleymaniye Camini göz önüne getirmek kâfidir.

Tam hükmü vermeden evvel de, bir mahkemenin ara kararı misulli, şu satırları zikretmeyi lüzumlu bulduk.

Osmanlı Devleti — İmparatorluk değil Devlet— ile Roma İmparatorluğu arasındaki iz'an ve irfan farkı, yalnız maddî sahada değil, idare ve siyasette de barızdır. Romalılar cengâver ve cesur idiler; büyük bir İmparatorluk kurdular, bunu biliyoruz amma, onlara kaba ve cahil demekten, vahset ve hodgâmlıkla, gururla ithamdan geri kalmıyoruz. Ya Osmanlılar nasıldı? Roma'dan daha köklü ve uzun ömürlü devletlerini kurarken ne suretle hareket ettiler? Aralarında ne fark var?

Büyük, çok büyük, değişik farklar var. Biri, hiçbir mânevî kıymet tanımayıp sadece bir avuç Roma vatandaşının kibir ve gururunun, menfaatinin tatmininden başka bir şey düşünmüyordu. İdaresindeki halk hakikaten esirdi; vatandaş sadece Romalı idi.

Osmanlı ise müsâmaha, şefkat, adâlet, hak getiriyor, hiç kimseyi hürriyetinden mahrum etmiyor, herkesi vatandaş sayıyordu. Zirâ celâdet ve cengâverliği menfaatinden değil, ulvî bir hisden, ilâ-yı Kelimetullah vaz-

resinden doğuyordu. Müslüman olmayanlar harbe iştirak edip can vergisi vermediklerinden, ehemmiyetsiz bir cizyeyi bedel olarak ödüyorlardı. İşte fark; Biri şiddet biri şefkat esasına dayanmak. Onun için Roma İmparatorlukdur, Osmanlı devlettir.

Maddeye bağlı Avrupa kudretli Roma'ya hayran olmasa kendisini onun bir peyki gibi görmesiydi, Yunan hurâfeleri bütün bütün unutulur, giderdi. Bununla beraber, uzun asırlar boyunca fiilen devam etti sayılamaz. Belki bin sene, bilgiç görünmek isteyen papazların raflarından aşağı inmedi denbilir.

Orada bütün hıristiyanlık âlemini idare eden Hazreti İsa'ya mensubiyet iddiasında bulunan, kilise idi. Halbuki Hıristiyanlık Kudüs'ün Buhtun-nasr tarafından zaptından, mâbedi Süleyman'ın ve Tevrat'ın tek nüshasının yakılmasından sonra Bâbil'e sürülen Yahudilerin hatırlarında kalan perakende ve tâdil edilmiş, kırıntı bilgilerden müzeyver bir Tevrat'a ilâveten Kaballar ve en eskisi bile Milâd'dan 110 sene sonra tertib edilmiye başlayan birkaç yüze bâliğ, Konsil denilen Ruhânî meclisler tarafından seçilmiş dört tanesinden mürekkep Ahd-i Cedid mecmuasından, yani İncil'den meydana gelmiş, kul yapısı muhdes bir itikadnameler topluluğu çekip çeviriyordu. Bu mecmualara emr-i ilâhiyi aksettiriyor demek kaabil değildir; kilise ne kadar bağırırsa bağırınsın bu, budur?

Kilisenin ekserisi Benî İsrâil'e mensub olan ilk kurucuları bu hali bilmeyecek kadar akılsız değil, aksine şeytânî kurnazlıkların mücidi olacak derecede zeki idiler. Dinî kiliseye teslim etmek, onu din yerine geçirmek için her türlü tertibi aldılar. Ve Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının, hattâ zâtının yerine geçmek iddiasında bulundular. Havsalanın almayacağı Teslis akidesinin akla gelmesi bile küfür iken, zaman zaman yapılan konsillerde onu da kalıptan kalıba sokmuşlardır. Peki hangi konsülün hükmüne inanılacaktır? Cevabı mümkün değildir.

Bir insanın günahının bağışlanması Sıfât-ı İlâhidendir; kilise dininde ise, sizi bir papaz günahlarınızdan sıyırır. Ölürken verilecek bir absut (absout) ile öbür dünyaya tertemiz gittiğiniz, gideceğiniz söylenir.

Öte yandan bir afarozla sizi dinden çıkarır; Engizisyon Mahkemeleri sizi ateşe atar. İnsanlara yapılanlar yetişmiyormuş gibi, XV. asra kadar kilise, kedileri şeytânî mahlûklar sayıp, binlerce, on binlercesini ateşe atmaktan çekinmemişti.

İtikaad ve amelde bu hale düşmüş insanlar topluluğunda, fırsatçıların kendini başa çıkarmak iddiasında bulunanların yeni bir inanış manzûmesi aramaları olmayacak şeylerden değildir. Onu da kendisine ümanist sıfatını veren iddiacı heveskârlar buldular. Manastırların, halkın gözünden uzak mahzenlerinde saklanan Greko - romen tohumlarından istifade ile müslümanların islâmlaştırdıkları ve İspanya'dan Garba geçen bazı Yunan eser-

lerinde de, işlerine yarayacak kısımları toplayıp Yunan medeniyetini kiliseye aşılardılar. Bu suretle yukarda söylediğimiz gibi :

a) Hazret-i Mûsâ'nın akıldâ kalan kırık dökük o emrinin, asırlar sonra Bâbil esareti esnasında hahamlar tarafından yazıya geçirilmiş Ahd-i Atiki,

b) Milâd'dan 110 sene sonra başlayıp bir kaç asır boyunca, konsil-den konsile, didişe, değışe, şekil verilmiş, itikad ve amelde tanınmaz hale gelmiş Ahd-i Cedid, yani İncil'den meydana gelen Din-i İsa' bozmasından mürekkebe sisteme,

c) Bu sefer putperest greko - romen kültürü eklendi ve Garb artık bu üç akidden de mürekkep yeni bir dine girmiş oldu.

Rönesansçılar, Romalılardan daha anlayışlı çıkmadılar; onlar da greko - romen medeniyetine körü körüne sarıldılar. Çünkü getirdikleri yeni düşüncenin kusurlu, sakat tarafları bulunduğu akıllara bir gelirse tutmıyacağını biliyorlardı. Halka ve kiliseye karşı, büyük bir maharetle telkin ve propagandayı, yürütüler ve hakkiyle muvaffak oldular. Birkaç asırdır karşımıza dikilen din işte budur. Hristiyanlığın bütün mezhepleri bu yeni dini kabullendiler. Çünkü iki eski unsurun ancak bu aşılama ile ayakta durabileceğini idrak ettiler. Artık ilk isimleriyle, Ortodoks, Katolk, Protestan dense bile, hiç bir Hristiyan mezhebi dinlerinin bu üç unsurunun herhangi birisi hakkında söz söylenmesine tahammül edemez oldular; daha uzun zaman edemiyeceklerdir de. Hele dindar geçinenler yanında üçüncü dal greko - romen putperestliği, münkir (athée), hümanist, kozmopolitlerin de işine gelmekte, mevcudiyetlerinin sebebi, teneffüs ettikleri havayı nesimi gibi sayılmaktadır.

İşte asırladır sakat Yunan hamurundan çıkan maddeye ve vasıtaya ve onu meydana getirdiği sanılan insana tapmanın doğurduğu unsurların ruhi ve mânevî çöküntüsü bundandır.

Ne Buda ve Brahma'nın dünyaya sırt çevirişi, ne de bu, ikisinin haricini bir kıvamda yuğurup, aynı kesafet ve âhenkte tatmanın sırrını İslâmiyet dünyaya göstermiş, Osmanlı Türk medeniyeti de bunun usûl ve tatbiğini, elle tutulur şekilde ortaya koymuştur.

Bütün bunlardan sonra, İslâmiyet ve bununla müşerref olan Türkler üzerinde, Osmanlı hakkında konuşmağa lüzum var mı? Türkler İslâma mânen hazır bir millettir. Hiç bir zaman Romalıların bu canavarlık hislerini tanınamışlardır. Hele İslâmla müşerref olduktan sonra, bu hasletlerini arttırmışlardır. Hele İslâmla müşerref oldukları için, içlerine, hallerine yerleştirdikleri değişmez kâide ve hayat görüşü olarak, içlerine, hallerine yerleştirdikleri ve benimsediler. İşte, Roma ve Yunan'da ne varsa, İslâmda aksidir, başkadır; taban tabana zıttır. Zulüm yoktur, adaletsizlik yoktur, tahakküm yoktur. Merhamet, şefkat ve kardeşlik vardır. Roma İmparatorluğunu tersine çevirin Osmanlı Devleti çıkar.

KENDİMİZE GELMEMİZ LÂZIMDIR

Bu söylediklerimizle Yunan'dan başlayıp gelen Garb'ın bir cebhesini anlatmaya çalıştık. Garb âlemi bizi kendisine benzetmek için Yunan efsânesini vasita olarak kullanır. Çünkü eski Yunan'dan başlanırsa, Müslümanların çekineceği bir Hıristiyanlık mes'elesi araya girmemiş oluyor. Onun için kendilerince eski Yunan medeniyeti aksinin düşünülmesi caiz olmayacak kadar, âli, parlak ve rakipsizdir. Bir kere bu ciheti bizim beynimize çakarlarsa bu kıymeti takdir etmiş olduğu bilinen Garb da bizzat ehemmiyet kazanmış olarak arkadan gelecektir.

Nasıl ki Stalin, «Türlere komünistliği vasıtasız kabul ettirmek mümkün olmayacak gibi görünüyor, biz evvelâ onları Garb kültürü içine itelim, bu yumuşamış tarlaya o zaman tohumlarımızı ekeriz» demiştir. Biz de siyonizm ve komünistlik yoluyla o cânibe itilmişizdir. Bu desteği de alan garb, zaten teşnesi olduğu garblılaştırma çaresini, biz evvelâ Yunanlıları kabul ettirmekte bulmuştur. Biz, bütün garb tesirini bu konuşmada ele almak mümkün değildir. Mevzûmuzu biraz da Greko - Romen ve Rum çerçevesine doğru çevirelim :

1 — Bunun için Yunan efsanesinin tamamının sakat, mânâsız boş bir heyulâ olduğu üzerinde ittifak etmeli, ona hayranlık, muhabbet duymaktan kaçınmalıyız. 150 senedir bünyemizi sinsi sinsi, kemiren bu kavmin ne duzikosu, ne mastikası ne sitürakisi, ne mandolini, ne oyunu, ne size, ne bize hoş gelmelidir. Müşterek gibi görünen bazı şeyler de bizden aktarma olanlardır. Hiç birisi bizi uyutmamalı, kandırmamalı, bir rontgen şuâi kalbimizden taşıp bize asıl çehreyi göstermelidir.

2 — Müşterek bir Akdeniz medeniyeti teranesinden bahsedilir durur. Ne boş bir düşünce. Akdenizlilerden olan Yunan ve İtalyanlarla bir benzer tarafımız var mı? Müşterek bir medeniyet olması için, her şeyden evvel, insanlar arasında meşreb yakınlığı lâzımdır. Hiç bizim Rumlar ve İtalyanlarla benzer tarafımız var mı? Onların şamatacılığı, gürültücülüğü, çığırkanlığı bizim yanımıza uğramamıştır. Birkaç Türkle beraber Venedik Lidosunda bindiğimiz bir vapur halkını denize atacağımız geldiğini hatırlarım. O derece şamata ancak Meşrûtiyetten sonra bizim Ada vapurlarında vardı; Rum yolcuların azalmasıyla o da tavsadı.

3 — Bir de, bilhassa damarlarındaki kanda, Rumların çokca bulunduğu adalardan izler taşıyan bedbaht ve bedmest bir yazıcının ileri sürdüğü bir Anadolu İyon medeniyeti ve mahallî eski kavimlere dayanan bir kıta kültürü, ithal malı bir tezvirde ibarettir. Ruslar bunların çeşitlerini Türk boylarına tatbik edip duruyorlar.

Türler Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşince, buldukları döküntü tab'alarından aldıkları biraz iyi taraflar bile temsil edilmiş, halkımızın tabiat

ve seciyeleri üzerinde bunlar belirsiz bir hale gelmişlerdir. Türkler buraya mahallî olanlarla müşterek tarafı asla bulunmayan, kendilerine has yaşayış, dünya görüşü ve kültürle beraber konmuşlardır. Yalnız dilleri üstünde iklimin, coğrafyanın pek müsbet tesirleri vardır. Orta Asyanın sert iklimine uyan o lisan burada yumuşamış, kıvrak, ahenkli bir şekil almıştır, o kadar.

O kadar kendimiz kalmışız ki, hiç bir zaman buradaki tüm halkın farfaralığından üzerimizde bir iz bulmak kaabil değildir. Biz daima vakar ve haysiyet sahibi, ağırbaşlı kaldık, mağlublara, Yunanlıların yaptıkları zulmü hiç göstermedik; şefkat ve adalet dairesinde onlara vatandaşlık hakkı verdik. Aksi olsaydı, Karadeniz'in şimalinden itibaren Ortodoksluğun izi burada ve daha yukarıdakilerde, yani Slâvlarda da kansızlık yüzünden söner giderdi.

Biz bu İyon medeniyetini, Anadolu mahallî kültürü gibi maksad-ı mahsûsla uydurulan safsatalara şiddetle ve her an uyanık, karşı olmalıyız.

4 — Bazı muharrirler hamuru Yunan ile yuğurulmuş Avrupa'dan, tahsilleri sırasında kaptıkları Grek hayranlığını memlekette yaymak için çok çalışmışlardır. Bunları ve bizzat vasitasız olarak Avrupa görmediği halde, tabiatı icabı bu yola sapmış olanların neşriyatının verdiği zararları izale edecek çalışmalara girmeliyiz. Onlar istedikleri kadar kendilerini Yunan medeniyetine mensup saysınlar, biz öyle değiliz; zaten bu iddiacılar da bizden değildir. Gençliklerinde şöyle bir hayranlık gösterir gibi olup sonradan şiddetli bir dönüşle hakikate eren bazı büyük muharrir ve şairler tabii bu zümreden değildir.

5 — Yunan kültür ve medeniyetini bugün harb devam ettirmektedir. Üstelik buna bir de Hristiyanlık eklenmiştir. Bu iki kanaat ve iman birinden ayrılmaz girift iki koldur ve birbirine yardımcı olur. Binaenaleyh biri söylenince hemen diğeri de akla gelmelidir. Garb ilim ve zihniyetinin kelimeleri de, tabirleri ve isimleri de Yunan kapısından geçer. Onlardan da çekinmelidir. Biz garblı değiliz ve olmayacağız; kafamıza dank desin. Bu konuşmada bu kadarını söylemekle iktifaya mecburuz.

6 — Bu günkü Yunan kendini eski Yunan'ın olduğu kadar Bizans'ın varisi sayıyor ve ilân ediyor; Roma'yı da Bizans örtüsü altında göstermeyi biliyor. Binaenaleyh, snob ve gayretkeş ilim, san'at, tarih, bilmeme nam ve hesabına bunlara hürmet etmek hem tarihimize, hem ecdadımıza ihanet, hem Yunan'a hizmetdir. Allah insanı, neticesi Türklüğe düşmanlık olan böyle dalâletlerden korusun. Yalnız ilim kisvesi altında yapılan şu işlere bakınız :

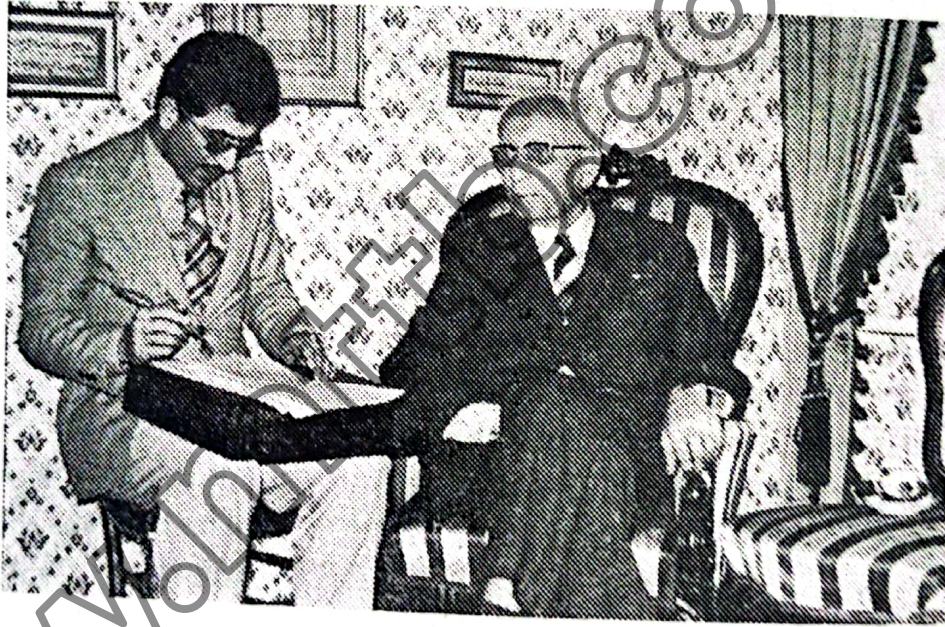
a) Son 15 senede Ayasofya'nın en göze görünür köşe başına, ucu kırık, yanları kopuk şekilsiz bir sivri taş dikilmiştir. Nedir? diye sorulacak olursa, «Efendim bu civarda Bizans devlet yollarının başlangıcını gösteren

OTUZBİR

bir milyer, bir mil taş vardı; hani onu hatırlatmak için koyduk. Peki yeri? Bilmiyorlar; şekli? Bilmiyorlar; milyer bu muydu? Meçhul. —Yazısız se-lâmi çeşmesi olmaz— Peki niye koydunuz? Bütün Avrupa bu kadar tarihe sadakat gösterenleri alkışlayacak, kongreler, resm-i küşâdlara çağıraca-kıdır. Bu Türk Milleti için ne büyük şeref, aslında sebep olanlar için ne büyük kazanç. Avrupa memnun olsun da başka bir şey istenmez.

b) Simkeşhâne gibi nev'inde tek, emsalsiz bir âbideyi yol açmak bahanesiyle o altın tel çekmeye mahsus, imalâthaneleri, camii, sebili, büyük hattatların yazdığı kitâbeleriyle beraber, altındaki taş parçalarını çıkarmak için mi yıkınız? Yolu şöyle aşağı kıvrırmak kaabil iken. Cevap: «Gayet tabii o taşlar Büyük Teodosyus'un Zafer âbidesinin parçalarıdır. Nasıl görmülü bırakılırdı?» Peki amma, Fatih Sultan Mehmed, burada darbhane, han, cami yaparak bu muzahrafat, bu taş mezarlığını örtüvermişti; hem de lâyük olanı tek tek îmar ettiği halde.

c) Peki tâkın ayağı dediniz, amma şu şekilsiz taş kırıklarını istif edip caddeyi niye pislediniz? Aman efendim onlar caddeye şeref veren mukaddes parçalardır.

d) Bu tâkın yakınında Fatih'in Eski Sarayı vardı. İstanbul Fetih Cemiyeti gayret göstererek bir taş dikmese, hiç bir işareti kalmıyacaktı. Ne için onu da ele almadınız? Anlamanız lâzımdır, Avrupalı metbûlarımız ona ne kıymet verirlerdi ki?

e) Vezneciler'e inerken Elektrik İdaresi'nin altında hazinemsî ufak bir şey çıkmış. Saraçhane baş'ından dehlizler, temel parçaları görünüyor. Bunlar Bizans Efendim; kâfi değil mi? Peki başka yerden getirip diktiğiniz sütûn? O el kadar taşlardan yapılmış istifler? Bizans efendim, işte o kadar?

OTUZİKİ

g) Adliye'nin yanındaki Sent Öfemi mıldır, nedir? Pek ehemmiyetsiz kilise harabesi ve vaftiz teknesi? Beyim, orada Jüstinyanus Hazretleri gusul abdesti alırdı; bilmiyor musunuz?

h) Selçuk şehri niye Efes oldu? Şu Meryem Ana mes'elesini niye çıkardınız? Hazret-i Meryem oraya gelmedi; Gelmesine maddeten imkân yokdu. Cevap : Avrupa ile sıkı temas, onların alâkasını, teveccühünü kazanmak ve hani mangır, döviz. Ne sarf edildi ne alındı? Biliyoruz ki sıfıra sıfır elde var sıfır. Yunan vapuru seyyah getiriyor, akşama götürüyor.

i) Peki Selçuk'daki İsa Bey Camii? Böyle üstü açık mı kalacak? Düşündüğünüz şeye bakın. Oradaki Sen Jan Konsil Kilisesi'ni zelzele yerle bir etmiş. Hele onu becerelim de. İsa Bey'ler sonraya.

j) Adalar Denizi'ni niye Ege ismiyle vaftiz ettiniz? Ege, Teze'nin babası, Yunan esatirinde geçer isim. Ama Adalar Denizi bizindi; Ege'ye Yunan alıcı gözüyle bakıyor, sebebi bu isim değişmesi mi? Trakya'ya da Trak diyoruz. Biz Trak mıyız? Bizim Trablusgarb neden Libya? Edebiyatımıza giren, Bilâl-i Habeşî'nin unvanı olan Habeş neden Etyopya oluyor?

k) Nedir cenup sahillerimizde Elenistik, Roma, Bizans devirlerini ihyâ için avuç dolusu sarfiyat ve senelerdenberi devam eden hafriyât? Bunları yapanların, bir kelle bulunca çocuklar gibi sevinmeleri, iftihar duymaları? Bir mühendisimiz Side'de müze yapmak için 1955'in parasiyle 100 bin liradan fazla hibe etti. Bu miktarı bugün Süleymaniye'nin tamirine veya ordunun ihtiyacına bağışla desek, hayatta ise verir miydi? Temmuz 1974 sonunda Kıbrıs harekâtının sevkıyla civar halkının toplanıp Yunan ismi taşıyan motel, otel vesaireyi protesto ettiklerini duymuş idik, neticesi ne oldu? Bildiğimiz şu kadar ki Eylül başında Side'de Hermes ve Afrodit Otellerinin levhaları yerinde duruyordu. Bir dostumuzun ikazına gülerek ehemmiyet bile vermemişlerdir.

l) Yunan gemileri İzmir, Kuş Adası, Bodrum, Marmaris'e durmadan propaganda seferleri yapıyorlar. Biz mukabilinde yapmak istesek Yunanlılar bırakmıyor. Biz niye müsaade ediyoruz?

m) Misâl daha pek çok; ama biz şehrimizden bir örnekle bağhıyalım : Eros Otel, Eros Mirha isimli kızın kendi babasıyla yatıp kazandığı bir piç, Venüs ile Cehennem ilâhesinin koyunlarına almak için, altışar aylığa pazarlık ettikleri bir şehvet ilâhı. Biz de bunu kazanca yol açsın diye otele isim yapıyoruz. Bu mezhep genişliği nereden âriz oldu? Biz namus ve şerefli uğruna canını feda eden, her şeyi göze alan o millet değil miyiz? Asıl bizden olan bu sıfatı muhafaza etmiyor mu?

n) Nihayet Ayasofya? Fatih'in vakfı olan, senevi 1,5 milyon akçe irâde mâlik bu camî, hâlâ melûl ve mahzun, müze adını taşıyacak ve taş deposu kalmakta devam edecek mi? Burada ezanların okunmasını, cihanca meşhûr Kadir Gecesi âyin ve ibadetlerinin ihyasını, kozmopolitler hariç

istemiyen var mı? Şahsen biz elimizden geleni yaptık. Cami hüviyetini saklaması için 25 sene evvel bazı icraatta bulunduk. Takdir olunur ki misaller bunlardan ibaret değildir; söylenecek daha çok, pek çok iç yarası var.

Biz bunlara duyurabildiğimiz, zamanın gafletini sarsabildiğimiz mertebede paydos demektediriz. Bu sayfamızı İsrâfil Sûru derecesine yükseltceğiz ki uyuyanlar uyansın. İstenirse Yunanlıların 50 sene evvel Anadolu'da işledikleri cinayetlerden uzun bir listeyi verebiliriz; bunları gözlerimizle gördük. Bu gün Kıbrıs bir mezbahadır. Bunlar o medeniyetin, o kavmin bünyesinden doğan neticelerdir. Hâlâ mı bizi uyarılmıyacaktır.

Acı acı anladık ki Yunan hürmete lâyık değildir. Evvelâ hayran olmuyacağız. Şehirlerimizdeki taş tarlalarını sileceğiz. Yunan ve lâtin isimlerinin memleketimizi kirletmesine müsaade etmiyeceğiz.

Hiç değilse şehit kanları aşkına olsun, şimdi bu kadarına, sonra kendimizden olmayan her şeyin topuna birden paydos.

(Üstad yorulmuştu. Zamanı sınırlı idi. Diğer sualleri soramıyacağım gibi bir hisse kapıldım. Bekleyişlerinden hemen cesaret alarak...)

Milli Gençlik :

Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri için en ciddî olarak kabul ettiğimiz bir ansiklopedide «O cevvaliyeti, enerjisi ve cihangirliği ile Büyük İskender'e benzerdi» deniliyor. Buna ne buyurursunuz?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Kim diyormuş bunu! Birisi üç günlük bir devlet kurdu, birisi de «Ebed-müddet» bir devlet kurdu. Niye örnekleri dışarda arıyoruz? İskender büyük topraklara sahip bir devlete sahip olabilir amma, cihad fikrini, idealini taşıyan bir yönü, gâyesi yoktu. Birisi İlâ-yı Kelimetullah için çalışıyordu, birisi kendi nefsi için çalışıyordu.

Milli Gençlik :

Eskiler yani ecdâd, hep Devlet-i Ebed - Müdded, Devlet-i Âli'ye diyorlar, şimdikiler ise Osmanlı İmparatorluğu diyorlar. Bu sadece bir tâbir, kelime midir? Yoksa başka sebepleri var mı? İstanbul'un fethiyle orta çağ kapandı yeni çağ açıldı deniliyor bunu nasıl yorumlarsınız?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Bu sorunun birinci şikkını o uzun cevapda bulabilirsin. İmparatorluk hüküm (imperum) demektir. Bu Yunanlıların, Romalıların, Garbın malıdır. Onların pespayeliğini anlatır. İslâmda pespayelik yoktur. Kimsenin kimseye nefsi için hükmetmesi de yoktur. İslâm yolunda yürüyüp de en son büyük devleti kuran Osmanlılar bir imparatorluk değil, bir devlet anadır. O hükmetmez, korur, himaye eder.

Fatih'in çağ açıp çağ kapama diye bir niyeti yoktu. Fatih'in yaptıkları yanında bu bir hiçtir. Bu kalıplaşmış tâbir bizi değil Avrupayı alâkalar eder. Dolayısıyla olmuş bir şeydir. Ondan sonra ne oldu? Avrupa daha iyi oldu. Aksine Osmanlı daha iyi oldu.

Milli Gençlik :

Fatih. Fetih'ten sonra ilk cuma namazını nerede kıldı. Ayasofya üzerinde neden bu kadar ısrar etti. Ayasofya vakfiyesinden biraz bahseder mısınız?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

İlk cuma namazını Şehreminin'de Harbi Mescidi denilen yerde kıldı. Şimdi orasının yerinde yeller esiyor. Mevcud değildir. Çünkü Hıristiyanlar ona çok ehemmiyet atfediyorlardı. Ellerinden alıp millete gösterdiği ve millete câmi olarak tahsis ettiği için memnuniyet duydu. Ayasofya, mimarî bakımından farklılık arzeder. Asla bizim mimarimize örnek olmamıştır. Onun evveli de devamı da yoktur. Mimarî kuvvetleri orada biter. Birinci cevapta yine Ayasofya ile ilgili birkaç cümle arz etmiştim. Bu vakıf meselesi uzun bir bahis. Ayasofya'ya bir vakıf bağlamıştır. Bu bir iraddir. Fatih'in bu davranışı, onun İslâmî yönünü aksettirir. Ayasofya'nın vakfiyesi : iki bedesten, 1200 kadar dükkân ve evlerdir. Birkaç da hamamdır. Bunların hemen hepsi şimdi, şahıslara geçmiştir.

Milli Gençlik :

Osmanlılar neden her fethettikleri yerlere cami, medrese, sebil, şadırvan, hamam gibi mimarî eserler yaptılar?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Oralarda oturmağı azmetmişlerdi de ondan. Millete, hizmet ve hayır dağıtmak için. Acaba neden âbide yapmadılar? Bizde âbide yoktur da ondan. Faydalı olan, kullanılan bina âbidedir. Halkın istifade ettiği te'sisler âbidedir. Her şeyi hayra göre yapıyorlardı.

Milli Gençlik :

Osmanlı'nın bir tarifini yapar mısınız?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Osmanlı demek Allah yoluna baş koyan serdengeçti demektir. Devletini kendinden daha mübarek ve mukaddes tutan insanlardan mürekkep cemiyet demektir.

Milli Gençlik :

Güzel ve mükemmel bir medeniyetin alâmet-i fârikası nedir?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

İnsanlık, şefkat, muhabbet, adalet ve devlet uğruna can feda eden bir zihniyetin hâkim olmasıdır.

Milli Gençlik :

A. Hamdi Tanpınar : «İnsanın Osmanlı tarihi için gizli din ve gizli

ahlâk diyeceği geliyor» diyor, sizin kanaatiniz nedir?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Ne demek gizlilik? Niye gizlesin kendini. Eğer bir şey demek gerekiyorsa «gizli değil derûnidir» derim.

(Efendim ben mimarım, siz ise beni içtimaiyatçı yapıyorsunuz diyerek tevâzu gösteriyorlardı. Pekiyi öyleyse. Mimârî ile ilgili soralım dedik) :

Milli Gençlik :

Siz bir muhasebenizde, Osmanlı mimârisini «perî pedîşahının kızı» diye tavsif etmişsiniz. Bu tâbirinizi biraz tefsir eder misiniz?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Osmanlı mimârisi, vazifeye, hakikate en ziyade uyan, her türlü tezyi-nattan, gösterişten ve süsten âzâde yekpâre bir hüviyete sahip olan dünyanın tek mimârisidir. Onun benzeri yoktur. Ne Arap'ta, ne Yunan'da, ne Roma'da, ne Bizans'da, ne bunlardan, ne de Rönesans ve Gotik'ten bir şey almış değildir. Ancak onların hatalarını tekrarlamamakla kendi seviyesine ulaşmıştır. Osmanlı mimârisi denince kubbe akla gelir. Onu Orta Asya'dan getirdik ve onu da, tam mânâsiyle oturtan yine biziz.

Milli Gençlik :

Osmanlılar mimârî eserlerine neden tepeleri seçtiler. Fatih İstanbul'u nasıl imâr etti?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Bizans'ın hatasına düşmediği için tepeleri seçtiler. Bizans bir transitçi, onun için denize göre kurulmuştur. Halbuki İstanbul, büyük bir devletin merkezi ve ticaretin eşya deposu olacaktı. Bu tasavvur, daha geniş sahalarla geçmek için dar saha şeridinden çıktı. Bunun en bâriz delili; Bizanslıların saraylarını Ayvansaray gibi gayet soğuk ve rutubetli bir yere yapmalarındır. Fatih ise, Fetih'ten 20 gün sonra karar verip, işaret buyurarak devlet merkezini Beyazıt'ta yaptırdı. İdare merkezi olan sarayın genişletilmesi icab edince, orayı da bıraktı ve Topkapı Sarayına taşındı Bizans'ın 1100 sene oraya saray yapmaması şâyan-ı hayrettir. Esasen Türkler camileri tepelere yaparlar, şehre bir dış görünüş ve cazibe kazandırıyorlardı. Bir de havasının iyi olmasından dolayı tepeler seçilmiştir. İstanbul'u İstanbul yapan Fatih'dir. İstanbul'un 300 mahallesinden 200'ü Fatih devrinde teşekkül etti.

Milli Gençlik :

Madem, İstanbul'la çağ açıp, çağ kapatıldı diyorlar da, Fetih yıldönümü törenlerine devlet, hükümet bigâne kalıyor. Bu günün takdisini birkaç hamiyetli teşekkül ifa ediyor. Bu günün takdisine hükümet hiç iştirak etmi. Sizin tahayyülünüzdeki Fetih yıldönümü nasıldır?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Orası öğleedir. Geçen sene ilk defa hükümetten bir bakan —devlet ba-

kantı— iştirak etti. Hep vilâyet ve belediye çapında bir iştirak olur. Dostlar alış verişte görsün kabilinden. Bana göre büyük bir alay tertip edilmeli ve Edirnekapı'dan Fatih camiine kadar yürümeli. Geçen sene alay tertip ettiler amma, aralarında 100 - 150 m.lik mesafelerle; kopuk bir şekilde idi.

Milli Gençlik :

Mayıs ayının ilk yarısında İstanbul'da iki mühim hâdise oldu : Birisi VII. İslâm Ülkeleri Konferansı, diğeri 150 - 200 mümin genç'in Ayasofya'da namaz kılışı ve malûm çevrelerin yaygarası : Gericiliğe dönüş. Siz bunlara ne dersiniz?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Birincisi, hususiyetle İstanbul'da olması, Cilve-i İlâhıdır ve ibret alınacak bir hâdisedir. İkincisine gelince : Herkes tıynetini ortaya koyuyor derim. Bu davranış âsil bir davranıştır elbette. Nasıl gericilik olabilir? Pol Hazretlerinin (!) orada âyin yapması mübah da, müslümanlar için mübah değil mi, suç mu?

(Bu arada kapı çalındı ve içeriye üstadın dostlarından bir mimar girdi, tanıştırd. Ona dönüp : Bu sual melâikesi beni sorguya çekiyor diyerek bir zarif nükte yaptı. Vakit bir hayli ilerlemişti. —18.00 - 21.30— Kahveler de içilmişti. Osmanlı Mimarisinin VII. cildini yazıyorum; bu sebeble bir kaç gün sonra Balkanlara hareket edeceğim, gençlerden çok şeyler bekliyoruz diyordu. Biz de, hemen son sualimizi soruverdik.)

Milli Gençlik :

Efendim, çok hususî oluyor ama bağışlayınız : Nef'i diyor ki, «Sultan Süleyman'ın namını haşredek yaşatan Bâkî'nin sözündeki âb-ı hayattır.» Siz de devâsâ bir eser vücuda getirdiniz; Osmanlı Mimârîsi. Osmanlıyı haşredek yaşatacak. Bu eserleri yerinde görebilmek için bir sürü fedakârlıklara tahammül ettiniz. Acaba kaç bin km. mesafe katettiniz? Neler duyduunuz? Bu meyanda câlib-i dikkat bir kaç hatıranızı lütfeder misiniz?

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Şükrettim Allahıma ki, bunu yapabilecek mânevî istek, şevk, maddî, bedeni kuvvet ve malî vasıtalar verdi. Bu eserlere 51 yaşında başladım. Mesafe hudutsuzdur. 23 senede Anadoluyu ve Balkanları üç defa baştan başa katettim. İnşaallah bundan sonra asıl Rumeli var. Binbir müşkilâtle karşılaştık. Yunanlı'lardan hakaretler gördük. Bulgaristan'da tevkif edildik. Esasen nefsanî şeyler, ben ile ilgili şeyler hafızamdan siliniyor. Yaptığımız şeylerin şevki ve şükrü kalıyor.

Milli Gençlik :

Sonsuz teşekkürlerimizi ve hürmetlerimizi bildiririz efendim.

Ekrem Hakkı Ayverdi :

Estağfurullah, siz gençlere hizmetlerinizde muvaffakiyetler dileriz. Güle güle!..

Eskimeyenler

MUHAMMED ES'AD

ABDULLAH ÜMMET

G A Z E L (*)

Senin aşkında Mecnûnum velâkin İstihârım yok
Demâdem dâğ-ı hasretle figandan başka kârım yok
Metâ-ı lûtfunu almak için sermayesiz geldim
O türlü bir tehi - destemki hatta ihtiyarım yok
Ne ilm-ü ma'rîfet verdin ne câh-u menkibet yâ Rab
Bihamdillâh ki bir zerre medâr-ı iftiharım yok
Beni nev-i beşer resminde ancak bir heyûlâ var
Cihanda kâm alırdım ben olaydı ger o varım yok
Ne dârım var benim Es'ad ne de meyl-i diyârım var
Cemâl-i yârdan başka diğér bir intizarım yok
Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

AÇIKLAMA

1 — Senin aşkın içinde, sana olan vazgeçilmez tutkumla Mecnun gibi deli divaneyim, ama Onun gibi meşhur değilim, şöhretim yoktur. Zaman zaman, içimdeki aşk ateşiyle kızarıp korlaşmış hasret bıçağının yakıp dağladığı yaranın tesiriyle bağırp çağırmaktan başka bir şey yapamıyorum.

2 — Senin, önü sonu ve sınırı olmayan nihayetsiz lütfunun paha biçilmez metaini almak için, huzuruna sermayesiz geldim. O kadar eli boş bir insanım ki, bunu ifade etme isteğim bile yoktur. «Dolmaya talib boş bir kova gibi önüne geldim. Her şeyi Sana bırakıyorum.»

3 — Ya Rabbi, bana ne ilim, ne marifet ne de yüksek bir makam ve merteye verdin. Hamdolsun, çok şükür ki, iftihar edebileceğim hiç bir şeyim yoktur.

4 — İnsanoğlunun suretinde ancak bir heyula vardır. İnsanlar yürüyen heykelleri andırmaktadır. Dış görünüşlerinde fazla bir şey yoktur. Eğer bir heykele benzeyen beşerî varlığım bende olmasaydı, ben cihanda muradım alırdım. «Vücut bir kılıf, hayat bir perdedir. Bu kılıftan çıkmadan ve perdeyi yırtmadan benim yeryüzünde kâm almam mümkün değildir.»

5 — Benim ne evim, ne de herhangi bir diyara meylim var. Yârımı cemâlini görmekten başka hiç bir arzum ve hiç bir beklediğim yoktur.

(*) Bu şiir, Kelâmî Dergâhı postnişini, Şehid-i Şehir Muhammed Es'ad Efendi Hazretlerinin Hicri 1337 tarihli Dersaadet Evhat Matbaası baskılı «Farisi ve Türkî» tavanından teberrüken alınmış ve değerli büyüğümüz Ekrem Ocaklı ağabeyimizin tevâüt eden himmetleri ile dergimize kazandırılmıştır.

OTUZSEKİZ

BATI EMPERYALİZMİ VE İKTİSADİ KALKINMAMIZ ÜZERİNE BİR TAHLİL

Ali SAYI

Batı emperyalizmi bizdeki batıya yönelik hareketleri, devrimleri, girişimleri daima desteklemiş, yardımcı olmuş hattâ bizi bu yola yönelmeye mecbur etmiştir. Tamamiyle menfaat temellerine dayalı bir sisteme sahip olan bu blokun; arasında ne din, ne ırk (1), ne kültür hiçbir ilişkisi olmayan bir topluma (bize), bunu sadece iyilik ve insanseverlik için yaptığı söylenemez. Kaldı ki batı emperyalizminin zirvelerinden biri olan İngiltere'nin; Çin'i esrarkeş yapmak ve böylece sömürsünü devam ettirmek... gibi harika metodlarını, Hindistan'da mevcut bütün dil ve lehçelerin hepsinin ayrı ayrı alfabelerini yaptığını, böylece toplumun birleşme ve kaynaşmasında en büyük âmil; dilbirliğinin meydana gelmesine engel olduklarını henüz biz unutmadık...

Osmanlı'yı; bu kadar geniş ülkeyi idare etmek, Osmanlı dostlarımıza ağır geliyor, onlara yardım edelim daha tesirli bir yönetim gösterebilirler düşüncesiyle parçalayıp yutmadıklarına göre, Tanzimatla başlayıp Cumhuriyet sonrası bütün hızıyla devam eden; Osmanlı'ya ait ne varsa hepsinin yurttan kovulmasını alkışlaması ve desteklemesinin bir anlamı olsa gerek.

Öyle ya dinimin, dilimin, kültürümün ve ırkımın (2) hiçbir yakınlık göstermediği, üstelik tarih boyunca devamlı becelleştığım toplumların beni, sadece; ilerlemem, kalkınmamı tamamlamam ve yine kendisine kafa tutmam için, batılı olmaya teşvik ettiği herhalde söylenemez. Öyleyse nedir bunun hikmeti...?

Bunun izahı çok basittir; «Daha önce bilmediğimiz yollardan ve yerlerden bir yere gitmemiz —en az, zaman kaybetmemek için— çoğu zaman bir rehber ihtiyacı gösterir. Rehber de size, istediğini —hem de sizi kendisine (3) ebedi dostluk bağlarıyla bağlayarak— kabul ettirebilir. Zira o yolları hiç bilmiyorsunuzdur. Hatta hedefe yaklaşmak için hızlandırdığımız yavaş gitmekten sıkıldığınız anlarda :

—İlerde bir çukur, bir tehlike var; şu taraftan dolaşalım demesi hiçbir şüphe uyandırmaz, zira onu yanınıza bunları haber vermesi için almışsınızdır.

İşte Batı emperyalizmi Türkiye'ye bunu yapmıştır. Onu, (Türkiye'yi) kendisinin hiç bilmediği alanlardan, tam anlamıyla girdisini çıktısını öğrendiği, bütün maliyetleriyle - buhranlarıyla bildiği yollara çekmiştir ki her an kontrol edebilsin, çok kurnaz bir şekilde sömürsünü devam ettirebilsin, en az kaç yılda katedilebileceğini çok iyi bildiği yollardan geçmesini sağla-

OTUZDOKUZ

arak, kendisi bu aranın kapanmaması için zaman kazansın...

Japon kalkınması buna çok enteresan bir örnektir. Bu toplum kapitalist sistemle kalkınmasına rağmen, bu sistemin batıda meydana getirdiği buhranların hiçbirisini yaşamamıştır. Burada Japon toplumunu farklı kılan nokta, çok sıkı bir Konfüçyüs eğitiminden geçirilmeleridir. Bu eğitim bir din eğitimidir...

Bu sadece Batılı emperyalist için değil, Doğulu emperyalist için de böyledir. Ancak Doğulu'nun sömürme metodları çok daha kaba ve kanlıdır. Ama Osmanlı'nın tanzimat fermanından, hemen bu yıllara kadar sergilenen oyunlar batılı tarafından tezgâhlandığı ve oynandığı için özellikle onlar üzerinde durduk.

Bizim toplumumuzda kalkınmaya giden yolları kısaltacak zamandan, maliyetten tasarruf sağlayacak özellikler vardır. Bu yöne kaymamız, strateji olarak bunu seçmemiz bize ön sıçramalar yaptırabilecek, 2100 yılında bugünkü İtalya seviyesine ulaşacağız diyenleri utandıracaktır.

Cumhuriyet sonrası özellikle ilk devreler yobazlıkla mücadele ediyoruz diye, islâm kazınmaya toplumdan tardedilmeye çalışılmıştır. Yukarda anlattığımız Japon tecrübesi hatırlanacak olursa bu çok anlamlıdır. Bütün bu girişimlerde batının tam bir desteğinin sağlandığını belirtmeye tekrar ihtiyaç yoktur sanırım...

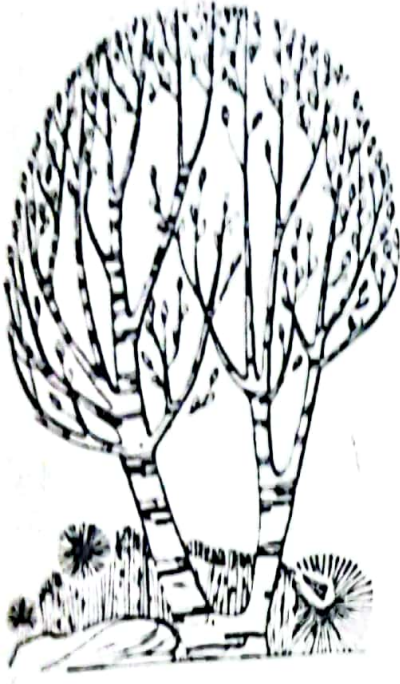
Ekonomik kalkınmanın —şimdiye kadar anlatılandan çok farklı esaslara oturduğunun anlaşıldığı şu günlerde— fedakârlıklar istediği de kavranmıştır. Bu nasıl sağlanabilir...? Yüz kuruş kuruşden katil olduğu, rüşvet iddialarının alabildiğine alıp yürüdüğü bir ortamda, hangi yollarla gerçekleştirilebilir...? Bu fedakârlık ahlâkı nasıl doğabilir...? Öyle sanıyorum devlet büyüklerinin de —imanla olmasa bile— katıldığı ve halkta keşif bir din eğitimiyle sağlanacak ahiret inancı ve mükâfatı yoluyla bu amaca ulaşılabilir. Zaten halkta bu kalkmış değildir, sadece küllenmiştir. Dünyayla irtibatı kaybettirilmiştir. Ahiret mükâfatını bilen bir müslümanın katlanmayacağı zahmet ve fedakârlık yoktur. Tabi devlet büyüklerinin ve etkili çevrelerin —imanla olmasa bile— bu fiile katılmaları problemin sosyal sarıntısız atılmasına vesiledir...

Aksi halde komünizm veya faşizm kaçınılmazdır. İmanla yapmayana kanla yaptırılır.

(1) Bu konuda tereddüdüm var. Orta Asya göçleri sonrası Avrupa'ya yerleşmiş ve erimiş pek çok Türk boylarından bahsedilmektedir. Ama Avrupalının bizi yine de İrka bilmediği muhakkaktır...

(2) Bu söz gelimi kullanılmıştır. Sonu olmayan anlamında değildir...

Bir Hastane günü

Necati TUNCER

«Allah devlete zeval vermesin. Yaptırmış koca, koca hastaneleri, doldurmuş içine dokturları, senin derdine de çare bulurlar inşaallah.»

Dahiliye polikliniğinde stajyer doktorun karşısındaki iki kişiden erkek olanı, «Doktor, beğim, hastanın durumu çok kötü» demiş, doktor önündeki kâğıtlardan gözünü kaldırmayınca sısırmıştı. «Kurbanın olam doktor beğ», «Gözünü sevem doktor beğ» diyecekti. «Tabanını öpem doktor beğ, köylüyüz, çocuklarımız daha çok küçük» diyecekti. Diyecekti ama doktor gözünü masadaki kâğıtlardan ayırıp bakmayınca bütün diyecelerini unutmuştu. «Doktora yalvar, yalvar ki merhamete gelsin yoksa, bakmaz başından savar» demişlerdi. «Fakiriz de, çocuklarımı anasız bırakma de, ne olursa senden olur de» demişlerdi. Ama doktor hâlâ gözünü masadaki kâğıtlardan kaldırmamıştı ki.

— Doktor beğ, hasta çok hasta.

Karısı dürttü.

— Acil, acil.

— Ha, acil hasta doktor beğim.

Stajyer doktor gözlüğüyle kaşının arasından şöyle bir baktı. Birkaç kâğıt çekti önüne. Bir şeyler yazdı, adama uzattı :

— Bunları yaptır gel, ondan sonra muayene edip teşhis koyalım.

Adam, elinde birkaç beyaz kâğıt ve koluna yapışan karısı, indiler dahiliye polikliniğinin merdivenlerinden.

— Beğim, bunu nerede yaparlar?

Elindeki kâğıtlardan bir tanesini, kapıdaki, kirli beyaz gömleklili, suratının her çizgisiyle şehre alışmamış bir köylü olduğu sezilen müstahdeme gösteriyordu.

KIRKBİR

— Şo karşı binanın arkasındaki bina.

Kolunu tutan karısıyla adam, karşı binanın arkasındaki binaya doğru ilerlerken, kadın :

— Off.

Çekti. Kafasını kadına doğru eğen adamın kulağına birşeyler fısıldadı :

— Tam da sırası, ben sana otelde söyledim.

Adam, ağaç diplerindeki kanepede oturanlara aldırmadan kızdı. Kadın boynunu bükünce, cık, cıklarını kısa keserek, yanlarından geçmekte olana, yumuşak g'nin üstüne basarak :

— Deliğanlı, dedi. Burda abdeslane var mı? Kadın için.

İkisini de baştan aşağı süzen uzun saçlı genç, koltuğunun altındaki kitapları düzeltti, tiyatro figüranı özeniyle suratına alay havası verdi, yıldı ve :

— Bu halinizle mi? Daha namaza çok var.

Diyerek uzaklaştı. Kadın adamın tuttuğu kolunu sıkıyor, uff çekiyor. Adam, kolunda kadın, dahiliye polikliniğine yöneldiler. Adam, deliğanlı dediğinden cevabı aldıktan sonra, o müstahdeme abdeslaneyi soracaktı.

— Al şunu, tuvalete geç.

O binanın arkasındaki binayı bulmuşlar, kâğıdı verdikleri beyaz gömlekli küçük bir kavanoz uzatmış, «Al şunu tuvalete geç» demişti.

— Al kardeşim, idrarını boşaltsın.

Elindeki kavanozu almadıklarını görünce, adamın kulağına :

— İçine şey'etsin. Tahlil edeceğiz.

Uzattı kavanozu tekrar. Bağırıldı :

— Daha ne almıyorsunuz?

— O işi biraz evvel abdeslanede yaptı da.

— İyi, iyi oturun şuraya ihtiyacı gelince yapsın.

İdrar tahlili laboratuvarından çıkarken, adam, sırtındaki çuvalı indirip nefes alır gibi yaparak :

— Şükür be, kabı doldurabildin yani.

Kadının gözlerindeki yaşı yeniyle sildiğini görünce :

— Bir de sulanma, iki saatte bir şeyi yapamadın.

Sesine biraz yumuşaklık vererek :

— Bunun neticesini yarın alacağız, hele bir de şunları yaptıralım.

Dedi ve yürüdüler.

— Bu filim kâğıdı, şu binada çekiyorlar.

— Sağol.

Üzerinde «Röntgen» yazılı kapıyı, önündeki birkaç kişiye aldırmadan

araladı :

- Beğim filim buradamı çekilir?
- He, elli lira yatırdın mı?
- I - lh.
- Git vezneye elli lira yatır gel.
- Beğim, sidik tahlilinde de kırk lira aldılar. Fakiriz de.
- Vezne bitişikdeki binada. Benim elimde birşey yok.
- Filim makinesi var ya. Fakiriz de.
- Amma konuştun be.

Kapıyı kapatıverdi. Adam ezik ve çaresiz. Kadının yüzüne baktı. Kadının gözlerini kaplıyan su tabakası, düşmek için kirpik hareketi bekliyordu.

- Sen burda durda, ben parayı yatırıp geleyim.

Cebindeki eli, dörde katlanmış fakirlik ilmühaberi'ni buruşturdu. Muh-tara, bir yenice paketi karşılığında yazdırmıştı.

- Sidik neticesi yarın, filim neticesi yarın, bir de şu kâğıdı soralım hele.

Adamın elindeki son kâğıdı gösterdiği :

- Kan tahlili diyor, idrar tahlili yaptırдыңız mı?
- He.
- Oranın hemen yanı.
- Sağol.

Kadın gözlerini yeniyle siliyor.

- Hayrım yok, ızıcık oturalım.

diyordu. Adam kolunu tutan kadına zorla adım attırarak :

- İcık daha sabret, bir de şunu yaptıralım hele.

Girdikleri kan tahlili odasında, giyiniş ve duruşlarıyla pek de okumuşa benzemiyen iki kişi vardı. Biri, sandalyeye oturtulan kadının kolundan, bir tübe damla damla kan boşaltırken, diğeri adamla beraber kadının başında dikeliyordu.

«Vay be, o sakallı, gıravatsız oğlan üniversiteliymiş.»

«Hem de namazcıymış.»

«Bu devirde hacıdan, hocadan korkacan demişler.»

«Hiç ummazdım o oğlandan.»

«Bir tüp kan almıştık sadece.»

Tahlil için gelenlerden çok kan alıp satıyorlar, şikâyeti üzerinden çok geçmemişti. Neler çekmişlerdi o şikâyeti örtbas edene kadar. Her kapı açılışında, karşılarında kravatsız, yeni çıkmaya başlamış seyrek sakalı çevrili genci görececek gibi oluyorlar, gelenlerin hastalığından bezmiş ve ezil-

miş insanlar olduğunu görünce de, işini bilenlerin edasıyla :

—Senin kanın çok temizmiş— iltifatını hazırlıyorlardı.)

Adamın yanında dikilen, adama dönerek :

— Hanımın kanı çok temizmiş.

dedi. Adam karısının kanının temiz olmasına, daha doğrusu temiz denmesina sevindi. Kanının temiz olması, hastalığını çabuk iyileştirir gibi bir düşünceyle. Fakat, aklı kanla dolan birinci tüpe ve damara dayanan ikinci tüpe takıldı. İtiraz edememenin bahanesini, tahlil için çok kana ihtiyaç vardır, olabilir gibi düşüncelerde bulmuş olmalı ki, susmuştu.

Hastane bahçesindeki karnepelerden birine oturmuşlardı. Kadın devamlı, yeniyile gözlerini siliyor, dermansızlığına çareyi adamın suratında arıyordu. Adamın suratu, çaresizliğin ve ezikliğin fotoğrafı.

— Vazgeçtim ben iyi olmaktan.

— .....

— Köye dönelim, orda öleyim. Annadım gayri iyi olmayacağı mı.

— .....

— Sana, bir de büyük şehirlerdeki doktora götür diye yaptığım eziyet boşunaymış.

— .....

— Suna'm daha çok küçük.

Karakaşlı, karagözlü, soluk basma entarili Suna'sını hatırlamış olabilirdi.

— Evden çıkalı, çocuklar gözümün önünden gitmiyor. Gadersiz garaguzularım.

— .....

— Suna'm yini, yini ana dimeye başlamıştı. Vay datlı yüzlü Suna'm vay.

— .....

Adamın bağırmasına koşanlar; elleri sarkmış, gözleri açık başını adamın omuzuna dayamış, yüzü bembeyaz olmuş kadınla karşılaştılar. Adam şaşkınlık içinde bir elini dizine vuruyor :

— Gitti, gitti.

diye haykırarak gelenlerin yüzünde bir umut veya yardım arıyordu.

Morgun kapısındaki beyaz gömleli :

— Mademki köyün uzak, senin de araba tutacak paran yok, bırak ce nazeyi belediye kaldırsın. Sen köyüne dön, merasimi bekleme.

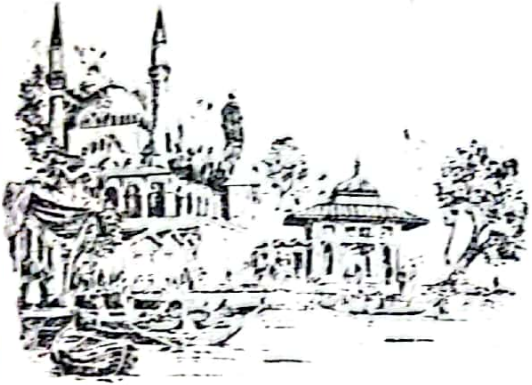
Morgun kapısındaki beyaz gömleklinin katı ve teselliden nasipsiz sözlerinden sonra, adamdan bahsetmeye lüzum yok. Hikâye burada bitti.

KIRKDÖRT

Astane-i Saadette Gezintiler

Veli Aras

Kitap Tahlili

Bu saâdet ülkesinin bize takdim edebileceği ve bizim görebileceğimiz bir tarafı mı kaldı ki, bunca ihmalin, yabancılaştırmanın ve hattâ yağmanın peşinden sonra. Bugün bir felâketzede gibi, kötürüm bir vaziyette hayatını yoksulluklar içinde devam ettiren mâzinin rüyâ gibi idrâk ettiği medeniyetinin remzi, şehr-i İstanbul! Kalabalıkların, insan garibelerinin,

eşya kadar ruhsuz yığınların vicırdadığı ve gökdelenlerin azmanlaştığı yabancı bir diyar halinde. Eski çırak, eski kalfa ve eski usta, eski muallim, talebe, eşraf, eski saçak, çeşme ve bedesten nerede? Çeşmeler suskun, fıstı yok, şakırdıyan su yok! Bir yoklar, bir hiçler ülkesindeyiz artık.

Bütün bu olanlar karşısında, insan mutlaka endişe duyar, sömürünün ve zulmün kanlı elini görür. Diyordum ki : Acaba, onun kaybolan ve değişen, göremediğimiz o asıl yüzünü nasıl göreceğiz? Ve nesiller bundan nasıl haberdâr olacaklar? Bu meş'âle elden ele devam edecek ve devredilebilecek mi? Bu ülke bu sıfatı nasıl kazanmıştı, kendi kendimize sorabilecek miydik? Ve bu derûnî «mutluluğun eşiği»nde bir an bile olsa, tefekkür ve tahassûs edemiyecek miydik?..

İşte, elimizde, bu yekpâre ve nâdide umranın şiirleştiği bir kitap var; (Sâmiha Ayverdi, İstanbul Geceleri, İst. 1971, 197 sh) Yazar, kitabında; kültür ve müşahedelerinin terkiğini, hususî bir bakışla ve mistik bir üslûpla aksettiriyor. Mazi hasretini duyarsınız. Sizi bir kara sevdaya sarar. İstanbul ve onun kucağında büyüyen yeşeren medeniyete karşı bir kara-sevda. Alın, eseri satır satır, dura dura ve duya duya okuyunuz. Mazinin muhrık, ve hazîn sadaları keskin çizgiler ve realist tablolar halinde, derûnî bir surette sizi, kendini idrâka mecbur edecektir.

KIRKBEŞ

Şu cümleleri okuyup da İstanbul medeniyetinin tiryakisi olmamak acaba mümkün mü? «San'atkârı vardı ki, mermeri balmumu gibi kolaylıkla işler, ona bir devrin zevkini kazır, dilini konuştururdu. Ustası vardı ki, dağlardan yuvarlanıp gelen bir ağaç kütüğünü bir san'at bilmecesi haline sokar, keser oyar nakışlayıp bezerdi.», «Ammâ, İstanbul, medeniyet tezgâhını dokurken ona yalnız san'atkârın eli malzeme taşımadı. Gerçi, ne eşi ne de benzeri olan cam, toprak ve çini eşyayı; bir şiir ahengine yetmiş ipekli kumaşlarını; sadef, fildişi, akik, mercan, boynuz saplı kalem tıraşlarını; divitleri, maktâları hep o san'atkâr yaptı. Öpülecek kadar zarif kaşıklar, kâğıt haline sokulmuş ceylan derileri, fincanları kucaklayan zarflar, zarfların koynuna saklanan fincanlar, oklar, yaylar, fenerler, şamdanlar, sayıya ve hesaba gelmeyen bütün bu eşsiz eserler de gene aynı coşkun san'atkârın elinden çıktı.» (a.g.e, s: 6 - 7).

İstanbul, el san'atlarında san'atkârdı da, edebiyatta, mûsikide, terbiyede, adalette ve bir medeniyetin diğer unsurlarında, san'atkâr değil miydi? «Örnek alacak terbiyesi, elenip incelmış göreneği, asırların süzgecinden geçerek mukaddes kümecikler olmuş geleneği ve bahâ biçilmez bir şefkât kuyusundan gelip geçenlere sebil dağıtan hayır sahibi bir cömert.» (a.g.e, s: 8).

Kıymetli yazar, eski İstanbul'a böyle bakar ve böyle, umumî bir değerlendirme yapar. Turistlerin verdiği ilhâmla bu el san'atlarını diriltmeğe, tekrar işlemeğe başladık. Amma, ruhumuzu, özümüzü, bu san'at eşyalarına yön veren hayat görüşümüzü, kaybettikten sonra; ne fayda. San'atların fideliğinden, yoğruldukları potadan haberdar mıyız? Hayır!.. «Buluttan henüz düşmüş bir damla gibi temiz, duru ve saf» âileleri, «evlâd yetiştirmeyeği ibâdet sayan» babaları tanıyor muyuz? Elbette, tanımıyoruz. Ammâ, tarihin, tecrübenin dile getirildiği bu eserden; «Nerede o göz ki, kendi mülkünün yanmadığı haberini alınca, ettiği şükürden utanıp otuz sene tövbe ve istiğfar etsin» (a.g.e, s: 46) bu realiteyi öğrenince, hiç şaşmayalım. Çünkü, hayatı idare eden kanunlar var, bir nizâm var. Bunlar yaşanan hayat görüşünden fıskırmış. Onlarda bir ruh var ve onlarda bir iman var. Mukaddeslerin hükmettiği bir cemiyette daha neler olmazdı ki? : «Hangi ev, muharrem ayının içinde kaydattığı aştan komşusuna göndermezdi? Bahçesinde meyve olur, komşu hakkı der gönderir, çiçek açar, göz hakkı der gönderir.» (a.g.e, s: 77). «O devirde misafirlerin teklifli külfetli ve günü birlik olanlarından başka, haftalık, aylık, hattâ senelik olanları da vardı. Çoğu geçimi darların teşkil ettiği bu zümre, bir halli vakitli âilenin kapısını tereddütsüz çalar ve güler yüzle karşılanarak beklediği her türlü yardım ve alâkayı bulurdu.» (a.g.e, s: 32).

Tezatlara, blöflerin, teceddüt adına inkârların üzerine ihdas edilen; ah-lâkta, ticaretle, hukukta darboğazlara çıkmazlara düştüğümüz ve tabii ter-

lakki edilen, insan uydurması ve mukaddessiz nizâmın kofluğunu; bu kitabı okuduğumuz zaman bir kerre daha idrak ediyoruz. Esnafla, ticaret ahlâkıyla hemhâl olmuş Hakkâklar çarşısına uğruyalım bakalım, ne görürüz : «Ticaret âleminde Türk ahlâkı ve müstesnâ çiçeklerden birini açmış; ustalar çirak yetiştirmiş, çiraklar, ustalarının izni olmadan dükkân, tezgâh sahibi olamamış, para ve hırs, san'at ve meslek haysiyetinin kal'esine gedik açmamış, müşteri ile esnaf tek taraflı menfaat endişesiyle sızıltı çıkar-mamış, saygı, huzur, güven ve anlaşma yarışta hep beraber kalmış.» (a.g.e, s: 37). Bunun zıddı, esir ve palavra düzenden nasıl olgun meyveler beklenebilir ki? Boşuna kendimizi niye yoruyoruz. Biraz da yazarın daüslâlarını dinleyelim : «Aminlerle güvey koymak, besmele ile mektebe baş-lamak fena mı idi? Fenâ mı idi o ana sevgisi, baba saygısı ki, hayat bo-yunca insâfı, fedakârlığı, hasbiliği geliştirir, selâmete yol açar, muhata-raları önler, doğruluğun temel taşını örerdî?», «Eskiler feragatın, tok göz-lülüğün, diğerbinliğin, fedakârlığın, gâye ve ahlâk kâidelerinin tatlı sert zevkini tatmışlar da, gayretin, çalışkanlığın, icâdın semeresini bulmamış-lar mıydı?» (a.g.e, s: 96 - 97).

Bir fantezi uğruna, her mukaddesini tepenler, tarihe hesap bile verme-yenler, fermânlarla bu muazzam âbideyi ve ağacı baltalayanlar, suçunuzu nasıl örtebileceksiniz?.. Hendeği atlayıp geçen bir kalemle şimdi, başbaşa-yız ve karşınızdayız artık.

Son sür'atle değişen bir milletin mensubu olan Baudelaire bile, Paris'in değişmesine ne kadar dögünüyor.

Geçtiğimiz Nisan ve Mayıs ayları MTTB için kesif faaliyetlere sahne oldu. Dergimizin haberler bölümünde bu faaliyetleri kısa özetler halinde vermeğe çalışacağız.

MİLLÎ GENÇLİK GECESİ

25 Nisan pazar akşamı İstanbul Spor ve Sergi Sarayında yapılan MTTB'nin an'anevi Millî Gençlik Gecesi olağanüstü bir ilgi ve heyecanla geçti. Salon nefes alma payı bırakmıyacak kadar doluydu.

İlk konuşmayı MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit yaptı. Uzun süre «Mücahid Başkan» diye alkışlanan Genel Başkan, coşkun tezâhüratlar arasında kürsüye gelerek, imanlı gençliği ve misafirleri selâmlıyarak konuşmaya başlamıştır :

«Geceler vardır uykuyla geçer, sarhoş kusmuklarıyla lekelenir. Geceler vardır, ihtiraslar çağıldar. Geceler vardır dirilişe gebedir, fect olur, şehir-i İstanbul fethedilir, miraçlar mucizeleşir, ateşkedeler söner, putlar devrilir. Bu gece de; gençliğimizin yaptığı gazalardan ve kırdığı putların hesabını yaptığı ve tebci ettiği bir şölen gecesidir.»

diyen Ecevit, içte ve dıştaki buhranlar, çalkantılar üzerinde durmuş ve bu çıkmazlardan kurtulmanın çarelerini anlatmıştır.

Genel Başkan konuşmasına şöyle devam etmiştir :

«Ey!... Medeniyetten bahseden, kanunlar satan; zenci - beyaz ayırımı yapan; Türkistan'da, Kırım'da, Musul'da, Hind'de, Mısır'da, Eritre'de, Filipinler'de, bugün de Sudan'da, Müslümanların kanını akıtan sürgün eden; batı ve onun uşakları, nesebî gayr-i sahîh çocuk!... İslâm âlemindeki ileri karakolların; Müslüman, Türk gençliği tarafından fethedilmeğe, geri alınmağa, zaptedilmeğe başlandı. Zevalin yakındır!...

Vücut dışında ruh aramak yok!... Efendi aramak yok!... İthal fikirlerin avukatlığını yapmak yok artık!... Neden sınıf tezatlarından mülhem, ithal malı devleti, iktisadî ve maarif sistemini, kısacası batıyı müdafaa ediyoruz. Mukaddes değerlerle, komünizmi aynı paralelde tutanların müdafii oluyoruz.»

Daha sonra çeşitli mühim noktalara temas eden MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit konuşmasını şöyle bitirmiştir :

«Bir gençlik bekliyoruz» diyordu : Mimarımız, çilekeş üstadımız, mücahid serdengeçtilerimiz. Bu mümeyyiz gençlik mümtaz siması ve mümes-

Ey müslüman Türk milleti!...

Bu nesilden ilham alınız.

Ey sahtekâr, ey hainler korkunuz!...

Canını ve malını çok sevenler, fesat mihrakları titreyiniz!

Ey gafiller uyanınız.

Ey insanlık!. Ey hasta çağ!.

Bu gençliğin nefesi ile dirileceğin günü bekle!...

İkinci konuşmayı Büyük Doğu ekolünün kurucusu ve ruhçu, kökçü gençliğin mimarı, hamurkârı büyük şair ve mütefekkir üstad Necip Fazıl Kısakürek yaptı. Konuşma daha önce ÇATI'nın 12. sayısında aynen yayınladığı için biz burada, yer darlığını da göz önüne alarak bazı paragraflar vermekle yetineceğiz. Muazzam bir alkış tufanı karşısında kalan üstad bu tarihi konuşmasına şöyle başlamıştır :

«Muazzez iman gençliği, Bugüne kadar çok lâf ettik! Benim bir tabirim var. Artık lâf yalama oldu. Yani aşınmış yiyecek üzerinde somunun olduğu dönmesi, hiçbir noktaya varmadan sonsuzluk boyunca yerinde sayması, bu hal, fikir, söz ve hareket arası muhteşem elektrik telâlesinin Türkiye elektrik şebekeleri gibi, her an kesikliğimi, kısırlığımı ilân eden en tehlikeli âkibet. Fert ve cemiyet hesabına ne feci hâl. Gafilin ibadeti, memurun vehameti, cahilin cesareti, ahmağın saadeti gibi her an akamete uğratan feci bir alışkanlık, kabuk tutma hâli. Allah'ın mahlûklarına kurduğu bir tuzak. Bir imtihan tuzacı bu hâl. Bu imtihan tuzacağına düşmemek için lazım gelen şuuru ruhumuzda ateşten şekillerle billûrlaştırmadıkça, ne yaparsak, ne etsek, ne desek boş. Bu şuur aşkla billûrlaşır. Ve aşk yarasının kabuğunu her an desmek ve sızısını her an kesmek de şart.»

Gençlerin devamlı «Üstad Üstad» diye tempo tutturmaları karşısında Üstad bir ara «dışınızı sıkın ve dinleyin» şeklinde konuşmuş ve şöyle devam etmiştir :

«Buraya kadar söylediklerim esas derecesinde kıymetli, usûle ait... Bu hayati, metod ölçüsünden sonra askeri bir kumanda uslûbiyle «Doldur ve kapa» biçiminde ve en sert ve katı realite teması içinde esasa geçebiliriz.

Evet, «doldur ve kapa» kulağını göklere verip de bu sesi duymayana Müslüman denilemez. İslâmî 1396 yılının 24 Rebiül - ahır günü İstanbul Spor ve Sergi Sarayında topyekûn Türk yurduna ve İslâm âlemine avaz avaz haykırıyoruz ki, artık silâhımızı doldurup mekanizmasını kapamanın ve her an tetikte bulunmanın zamanı gelmiştir. Bu silâh mânevîdir. Ve en büyük aksiyonun eşliğinde madde ile iç içedir. Ve artık ulvimücerretten kıyılarda, köşelerde, pısırik pısırik dert yanmaktan, büyük müşahhasa dönmenin, ağıraya çıkmanın hem zamanı gelmiş, hem de mekânı heykelleşmiştir.»

Noktası ve virgölüne kadar büyük bir dikkat ve heyecanla takip edilen konuşmasının son bölümünde Üstad şunları söylemiştir :

«İslâm'da her asrın bir yenileyicisi olduğuna göre 15. asır yenileyicisine çevre teşkil etme şerefi, tam 40 yıldır, suyu kan ve tuzu gözyaşından ibaret olarak kendimizde hamurlaşmasına çalıştığımız ve şimdi —namütenahi şükürler olsun— sayısının milyonları aştığını gördüğümüz yeni nesle, Türk ruh kökünün dâvacısı nesle, senin nesline, sana düşüyor.

Mazi, hâl ve istikbal hükmünü sen getireceksin. Tarihinden sahtelerle, gerçekleri ayıklamayı, bazı ölümler üzerindeki kubbeleri yıkıp, bazıları üstüne kubbe çekmeyi sen bileceksin! Bu zamana kadar, kavanozunun camını yalayarak reçelini yediklerine inandıkları batı marifetini, çilesini çekmek şartıyla, nefse mal etme hünerine sen ereceksin! Ruhu tahakküm boyunduruğundan sıyrılınca, insan oğlunu burnundan halkalayan ve kendisini putlaştıran makinanın burnuna, «hakimiyet ruhundur» halkasını sen geçireceksin! İsimlerinin sonu izm edatıyla biten, bütün mezheplerin, aradıklarını nerede bulacaklarını sen belirteceksin! İslâma çağ dışı diyen, tarih öncesi şen'i hayvanların çağ dışı diye anılacağı çağı sen açacaksın! Allah'a ve Resulüne yanaşır gibi olup da şeriatı red etmeye kalkışanların, «güneşe evet, ama ışığına hayır» derecesinde bir abes temsil edici tımarhanelikler veya mantık dolandırıcıları olduklarını sen ispat edeceksin!

Hasılı İslâmı, topyekûn genişliğine madde ve derinliğine, ruh plânında sen temsil edecek, sevdirecek, yayacak, döşeyecek, cihazlandırarak, nakışlandıracak; ve dipsiz fezayı ören bunca yol arasında tekleştireceksin.

İşte yeri :

«Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya,
Yüzüstü çok süründün ayağa kalk sakarya.»

Geceye Suudi Arabistan Riyad Üniversitesinden yirmi kişilik asistanlar gurubu da misafir olarak katılmıştı. Ayrıca, MTTB Turizm Müdürlüğünün davetlisi olarak yurdumuzda bulunan Suudi Arabistan Petrol Üniversitesi asistanı Hüseyin Güvelî de bir konuşma yapmıştır. Sözlerine «Bir kardeşiniz olarak huzurunuzda bulunuyor ve aynı duyguları yüreğimde hissediyorum...» diye başlayan Güvelî salonu dolduran gençler tarafından ilgi ve heyecanla karşılandı.

Program gereğince, bundan sonra Aşık Şeref Taşlıova kürsüye geldi. «Ehli Kur'an gecesı» gibi okuduğu deyişlerle geceye ayrı bir renk kattı.

Bir ara, MTTB Merkez Orta Öğrenim Başkanlığınca açılan «Kompozisyon yarışması»nda 1, 2. ve 3. gelenlere ödülleri verildi.

Geceye Yıldırım Gürses ve orkestrası da katılmıştı. Yıldırım Gürses'in bilhassa Üstadın «Büyük Marşı»nı sürpriz olarak okuması salonu alkış ve çığlığa boğdu.

ELLİ

Bundan sonraki bölümde MTTB Spor Kulübünün Karete ve Taek - wado gösterileri yer aldı.
Hasan Mutlucan'ın serhad ve kahramanlık türküleriye coşturucu idi.
Gece böylece sona erdi.

LİSELİLER ŞÖLENİ YAPILDI

MTTB Merkez Orta Öğretim Başkanlığı tarafından düzenlenen an'anevi liseliler şöleni 22 Nisan Cumartesi gecesi Genel Merkezin konferans salonunda yapılmıştır.

Bilhassa liseli gençlerin katıldığı şölenin açış konuşmasını Orta Öğretim Başkanı Hüseyin Öztürk yapmıştır. Hakikat dâvâsına gönül verenlerin azim ve inançlarından bahseden Öztürk : «Biz beşerî düzenlerin asla delâli olmayacağız.» demiştir.

MTTB Genel Sekreteri Kasım Yapıcı da bir konuşma yaparak gençlere öğütlerde bulunmuş ve «Dâvâmız Hak'dır. Dıştan gelen yıkıcı, yıpratıcı telkinlere asla kapılmadan yolunuzda yürüyün. Küfrün sesini kısacağımız gün yakındır. Ümitli olun!» şeklinde konuşmuştur.

Şölen zengin bir program muhtevası ile sona ermiştir.

LİSE VE DENGİ OKULLARARASI KOMPOZİSYON YARIŞMASI NETİCELENDİ

MTTB Merkez Orta Öğretim Başkanlığınca tertiplenen Lise ve Dengi Okullararası «Batılılaşma karşısında gençliğimizin durumu» mevzuulu kompozisyon yarışması 24 Nisan Cumartesi günü neticelenmiştir.

Yarışmaya 97 lise ve dengi okuldan 1500'ü aşkın talebe katılmış, gelen yazılar ise bir ön jüri tarafından elenerek 22'si finale kalmıştır.

Final yarışması jüri ve davetliler huzurunda birliğin konferans salonunda yapılmış ve ilk on dereceye girenler belli olmuştur :

- 1 — Ahmet Halûk DURSUN - Galatasaray Lisesi'nden.
- 2 — Fevzi BAYRAKTAR - Hasköy Lisesi'nden.
- 3 — Numan KURTULMUŞ - İmam - Hatip Lisesi'nden.

Yarışmayı kazanan gençlere çeşitli kupa ve hediyeler verilmiştir.

BASIN TOPLANTISI

27 Mayıs 1976 Perşembe günü MTTB Genel Merkezinde düzenlenen basın toplantısında MTTB Genel Başkanı Rüşti Ecevit basın mensuplarına aşağıdaki konuşmayı yapmıştır.

Değerli Basın mensupları;

Fethin ve İstanbul'un müslüman Türk milletine nasip oluşunun 523. yılını idrak ediyoruz. Böyle büyük bir hâdisenin ve dünya tarihinde bir dönüm noktası teşkil eden bu günün hâlâ nisyana terkedilmiş olması çok esef verici bir tavidir. Böylesine mübarek bir gün nesilden nesile devam etmesi ve şuurlarda birer ışık gibi parıldaması icap ederken resmîyette, dostlar alış-verişte görsün kabîlinden basit merasım ve protokollarla geçiştirilmektedir. Hesabı düşmana göre yapmak icab ederse İstanbul'a onun tarihi şahsiyetine ve bânisi Sultan Mehmed Han'a menfi bir ehemmiyet atfedilenlerin karşısında sustuğumuz yeter artık. 42 İslâm ülkesinin, 600 yıl liderlik yapmış olan bir mekânda buluşmalarına cevap verircesine ortodoks âleminin ruhanî reislerinin hıristiyanlık meselelerini görüşmek üzere İstanbul'da toplanmaları karar altına almaları çok mânîdardır. Tarih boyunca milletimize en büyük ihaneti yapmış patrikhaneye şunu hatırlatırız, müslüman mahallesinde salyangoz satmanız son bulmalıdır. İstanbul artık Bizans değildir. Fatih'in torunları olarak, İstanbul'u Bizans olarak gören ve hayâl eden zihniyete ve bu yönde yapılacak çalışmalara aslâ müsaade etmeyeceğiz. Diğer taraftan 20. asırda maddeci dünyanın bile medeniyeti meydana getiren âmillerin başına dini getirmesi, gaflete dalan bizleri uyardırmaya yeter. Türkiye'nin verdiği tavizlerin artık sona ermesi gerekmektedir. Batılı dostlarımızı gücendirmeyelim diye tamamen bir siyasi kararla o zamanki dünya şartlarına uyarak ihdas edilen «Yurtta Sulh Cihanda Sulh» kaziyye-i muhkemesinin değiştirilmesi ve bunun yerine kendi aktif şahsiyetimizin ortaya konulması gerekir.

Düşmanın hiç bir zaman gül vermeyeceğini daha dün Kıbrıs meselesinde Birleşmiş Milletlerdeki yalnız kalışımızla bir kere daha yakından idrak etmiş durumdayız. Eski tarihî şahsiyetimize, azametli, vakur halimize dönmenin ve ondan ders almanın zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir. Tarih şuuruna, öz medeniyetimize ve çağlar üstü nizamı kuran Fatih'in dünya görüşüne sarılmadığımız müddetçe, daha çok çıkmazlara saplanıp kalacağımızı bir kere daha hatırlatırız. Fatih'in emânetlerini korumak, imâret etmek ve yaşatmak Türkiye'nin ve Türk gençliğinin en önde gelen vazifelerindedir. Fatih'in ideallerinden birisi olan ve bize miras bıraktığı Ayaşofya'nın hâlâ 20. asırda çıkmazda, kapalı ve kilitli durması insan hakları ve medeniyet açısından esef ve utanç duyulacak bir vaziyet olarak mütalâa ediyoruz. Onun üzerinden sahte siyasîlerin ellerini çekmelerini istiyoruz. Bu kudsî ve tarihî mirasların elim vaziyetine artık göz yumamayız. Dünya siyasî konjoktürü değiştiğine göre kendimize bir çeki düzen vermemiz gerekmektedir.

Fetih gençliği senin olağanüstü dirilişinden mesetelerine sahip çıkışın dan, uyanışından, endişe ederek seni birbirine düşüren, kurduran mirakle- rin oyunlarına kapılma. Kavgamız birbirimizle olmamalıdır. Türk gençliği olarak bize oynanan oyunu bilmeli ve onu bozmalıyız. Dünyaya bir bak. Türkiye kadar üzerinde oyun oynanan bir devlet var mı? Gençliği parça- lanmış, birbirine düşürülmüş millet var mı? Niçin bu kadar üzerinde du- ruluyorsun? Düşün ve kıymetini bil. Sendeki ruh birleştiğin zaman dün- yayı titretecek güçtedir. Asli vazifene dön. Kendinle değil, Hak'ki galip kalmak için uğraş. Çünkü ergeç Hak galip gelecektir.

FETİH MİTINGİ MUHTEŞEM OLDU

MTTB'nin bu yıl da tertiplelediği fetih mitingi gerçekten muhteşem oldu. 29 Mayıs 1976 Cumartesi günü İstanbul tarihi bir gün daha yaşadı. Hazır- lık günlerce önce başlamış ve tam bir başarı ile neticelenmişti.

Saat 14.00 de başlayacak miting için günün erken saatlerinde Beyazıt Meydanı dolmaya başlamıştı. Hatiplerin konuşmaları meydanı dolduran gençlik ve halk kitlelerini coşturdu. MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit ve Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in konuşmalarını dergimizin bu sayısında ay- nen bulacaksınız.

Mitingte MTTB Genel Sekreteri Kasım Yapıcı çok heyecanlı ve ateşin bir konuşma yaptı. Konuşma Çatı'nın 13. sayısında tam metin halinde ve- rilmiştir.

Mustafa Yazgan ve Osman Yumak'ta birer konuşma yaparak fethi ve Fetih neslini dile getirmişlerdir.

Aynı muazzam topluluk mitingten sonra Ayasofya önüne kadar yürü- müştür. Burada tekrar bir konuşma yapan Genel Sekreter Kasım Yapıcı :

«Şu anda ceddimiz Fatih'in, fethi müteakip cami yaptığı ve bu hare- ketiyle bâtılın ruh damarını kestiği Ayasofya önündeyiz. Yaklaşık 470 yıl burada ezan okunmuş, kur'an tilâvet edilmiştir. Fakat zaman gelmiş bizim tapdığımız ruhu hazmedemeyenler, dışarının da baskısı ile bu camiyi asıl hürriyeti dışında bırakmışlardır. Müze yapmışlardır.» demiştir.

Kasım Yapıcı daha sonra : «Aslında biz Ayasofyayı açarız, açmaya da gençlik olarak muktediriz. Fakat istediğimiz, iş başında bulunan Milliyetçi Cephe Hükümetinin açmasıdır.» şeklinde konuşmuş ve içten içe kaynakayan kalabalığa sabır ve sükûnet tavsiye etmiştir.

Bursa Mehter Takımının da katıldığı miting Ayasofya önünden dağıl- mıştır.

DEMİR ÇEKME - ÇİVİ - TEL
ÇEKME VE ZİNCİR SANAYİİ

MEHMET ÜRETMEN
FABRİKALARI

Satış yeri : Tahtakale Cad.
No. : 60

İSTANBUL

KILIÇ TİCARET

MEHMET KILIÇ

Siyavuşpaşa Cad. Kahraman
Han No. : 32/25

SÜLEYMANIYE

KAHRAMAN PLASTİK

ÖMER KAHRAMAN

Siyavuşpaşa Cad. Kahraman
Han No. : 32

İSTANBUL

ALTIN ZÜCCACIYE

BİLUMUM ZÜCCACIYE
ÇEŞİTLERİ

TAHTAKALE

MERVE TİCARET

MUSA TURGUT

Çavuşoğlu Han No. : 12

TAHTAKALE

FIRAT SANAYİİ

MEHMET FIRAT

Çatal - Kaşık - Bıçak - Madeni
eşya imalâtı

TAHTAKALE

GİLLER BASİMEVİ

MUHİTTİN GÜLATA

SÜLEYMANIYE

ÇELİK ADI KOM. ŞTİ.

İSMET CESECI ve ORT.

Tersane Cad. 91/10

KARAKÖY

BAHARAT ve KINA

DEPOSU

MEHMET BALKUV

TAHTAKALE

ŞÜKRÜ ve AHMET ÇARŞIBAŞI
KOLLEKTİF ŞTİ.

İTHALÂT - TOPTAN - İMALÂT

Sabuncu Han Cad. No. : 75

EMİNÖNÜ

KADİR TURGUT

SAAT TİCARETHANESİ

Çavuşoğlu Han No : 109

TAHTAKALE

GÜVENAL
LASTİK SANAYİ
SABİN KARATAŞ
SÜLEYMANİYE

UÇAR
ŞEKERLEME İMALATI
YUSUF UÇAR
SÜLEYMANİYE

NAYIRIŞ SAAT
TİCARETHANESİ
FEVZİ ÖZTOP
İSTANBUL

NİLMİ YAĞCI
Plastik Mamulleri
SÜLEYMANİYE

ERDEM KRİSTAL
Nevzat Erdem
SÜLEYMANİYE

HASAN BİRCAN
Çorap İmalatı
Kahraman Han 32/310
SÜLEYMANİYE

AKBULUT TİCARET
SAMİ AKBULUT
SÜLEYMANİYE

MODEL SAAT GALERİSİ
Hasan ve Ali Nayman
Ömer Han No : 13/17
TAHTAKALE

AS PLASTİK
Siyavuşpaşa Han No. : 104
SÜLEYMANİYE

EBRU GÖMLEKLERİ
MEHMET ATIF YENER

ELLİBES

GİMA

KIZILAY

ULUS

B. EVLER

AKAY

AŞAĞI
AYRANCI

ALTINDAĞ

A. PAŞA

CEBECİ

ESKİŞEHİR

KARABÜK
MERKEZ

ÇANKAYA

K. YAKA

K. ESAT

MALTEPE

KDZ. EREĞLİ
MERKEZ

ZONGULDAK
MERKEZ

İSTANBUL
BAHARİYE

YENİ
MAHALLE

KARABÜK
ŞUBE

K. EREĞLİ
ŞUBE

ZONG.
ŞUBE

İSTANBUL
İRT. BÜROSU

İZMİR
İRT. BÜROSU

KONYA
İRT. BÜROSU

21 MAĞAZA - 3 İRTİBAT BÜROSUYLA

GİMA

DAİMA HİZMETİNİZDEDİR.

OFSET

ÇATI

ÇATI GÜNLÜK GAZETE
Fiyatı: 200 kuruş

OKUYACAKSINIZ

M.T.T.B.
TURİZM ve DIŞ TEMASLAR
MÜDÜRLÜĞÜ

TENZİLÂTLI
TALEBE TRENLERİ

- MÜNİH
- LONDRA
- KOPENHAG
- ATINA
- TAHRAN

Müracaat : M.T.T.B. Turizm ve
Dış Temaslar Müdürlüğü
Cağaloğlu / İstanbul

☎ 26 69 24